

היכל-הים

ניסן תש"ט

חוברת י'

כנגד ארבעה בנים...

כל דור ודור חיוב
 אדם לראות ארץ
 עצמו כאילו הוא יצא
 ממצרים... לא ארץ
 אבותינו בלבד גאון
 הקדוש ברוך הוא, אלא
 אף אותנו גאון עמדהם...
 מזה כיצור יעלה וכנהרות
 יתגעשו מימיו? מצרים
 כיצור יעלה וכנהרות
 יתגעשו מימיו. ויאמר:
 אעלה אכסה ארץ
 אבידה עיר וושבוי ביה.
 הגידו במצרים והשמיעו
 בנוף ובתחפנחס. אמרו התיצב
 והכן לך כי אכלה חרב
 סביבך. מדוע נסחף אביריך
 לא עמדה גם שכיריך
 בקרבה לעגלי מרבך
 כי גם הם דפנו נסו וחדיו
 לא עמדו כי יום אידם
 בא עליהם עת פקודתם.

היום
 היום
 לעם

א י ל ת

צהו דרומה הם מתחברים אל הים האדום המשתרע בין יבשת אסיה במזרח ויבשת אפריקה במערב. חופי ים סוף מהווים את הגבול הדרומי של ארץ-ישראל הקדומה, כמו ים התיכון, בתורה ים פלש-תים, גבולה המערבי. התורה מב-טיחה לישראל: „הנה אנלי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולה-ביאך אל המקום אשר הכינתי... ונתתי את כל אויביך אליך עורף... ונחלת את הארץ. ושתי את גבולך מים סוף ועד ים פלשתיים...”

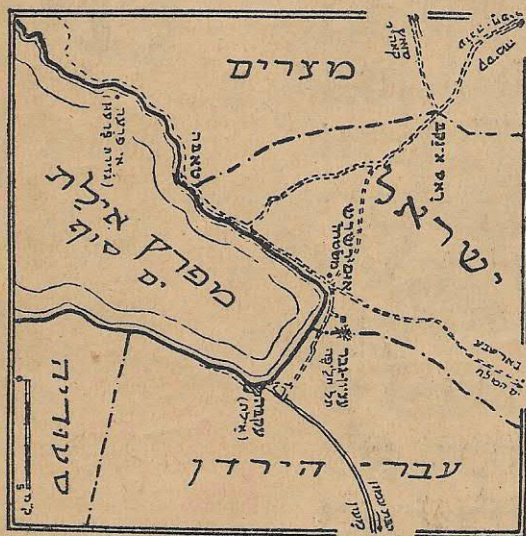
ים סוף היה גם בקצה של ארץ אדום שהריה נשקפים יפה על פניה. ירמיהו קורא בנבואתו על חורבן בני אדום: „מקול נפלם רעשה הארץ צעקה בים סוף נשמע קולה”. בימינו נמצאים חופי מפרץ אילת בידי ארבע רשויות ולפיכך ערכו האסטרטגי הרב. בידי ישראל חר-פו המרכזי המערבי לאורך 10 ק"מ. בידי מצרים חופו המערבי.

ובסיסיה בעבר-הירדן המזרחי. בקרבת אוס-רשרש, בתחום יש-ראל, היתה תחנה מטריאולוגית של חברת האשלג. הוקמה בשנת 1944. בקרבת מקום מן הגבול נמצא תל-עציון-גבר ומזרחה לה העיירה הערבית עקבה — אילת הקדומה, נמלה של ממשלת עבר-הירדן המז-רחי, הישוב הדרומי ביותר בממ-שלה זו. בקרבתה עובר גבול ערב הסעודית.

מפרץ אילת הוא סעיפו המז-רחי של ים סוף. כולו עשור רכסי הרים: מימין, במערב — הרי סי-ני, משמאל — הרי ערב באיזורה של מדין הקדומה. רוחבו הגדול ביותר של מפרץ אילת יגיע ל-14 ק"מ, ואורכו — 175 ק"מ בקירוב. עומקו רב מאד, כ-1000 מ'. מפרץ אילת מתחבר דרומה בסעיף המ-ערבי של ים סוף, מפרץ סואץ. שני המפרצים הללו מקיפים את חצי אי-סיני הדומה למשולש. בק-

בחוף ים סוף, במפרץ אילת, הנמצא ברשות ישראל, אין כל ישוב, אלא רק בנין משטרה שהוקם ע"י הבריטים ונקרא בשם הערבי אוס-רשרש. אורך חוף ים סוף הי-נמצא בגבול ישראל הוא בקירוב 10 ק"מ. חוף זה הוא בצורת קשת מגבול ממשלת עבר-הירדן במזרח-דרום ועד גבול מצרים במערב-דרום. מאוס-רשרש מזרחה, כ-4 ק"מ, עובר גבול ישראל הנוגע ב-גבול עבר-הירדן ועולה צפונה ל-אורך כל הערבה אל ים המלח (סדום). באורך של 180 ק"מ. מאוס-רשרש מערבה, כ-6 ק"מ, נוגע גבול ישראל בגבול מצרים. בגבול זה, על חוף ים סוף, נמצא המשמר המצרי טאבה לרגלי הרי סיני. בס-ביבת אוס-רשרש, מערבה בהרים, כ-16 ק"מ נמצא בגבול מצרים מש-מר אחר בשם הערבי ראס-אין-קב (בדיבור הבדואי: א'נגב) ופירושו ראש מעבר ההרים. מחוף ים סוף נמשך גבול ישראל הנוגע בגבול מצרים צפונה לאורך כל מדבר סיני (פארן) והנגב אל חוף ים התיכון, בצדה של רפית. אורך הי-גבול מים סוף ועד ים התיכון הוא 223 ק"מ בקירוב.

אוס-רשרש נמצאת על פרשת-רכים חשובה. ממנה מתחילה הי-דרך העולה צפונה לכל אורך הער-בה אל ים המלח ואל באר-שבע. דרך זו עוברת בתחום מדינת יש-ראל. בצד אוס-רשרש עוברת הדרך ממצרים דרך מדבר סיני אל עקבה ואל עבר-הירדן המזרחי. בדרך זו היתה גם התחבורה הצבאית הברי-טית בין בסיסיה לאורך תעלת סואץ

בידי עבר-הירדן חופו במרכז ה-
מזרחי — באורך כ־6 ק"מ. ובידי
סעודיה חופו המזרחי.

בחוף המזרחי של מפרץ אילת
הנמצא בידי סעודיה, משתרעת
ארץ מדין הידועה בימי קדם. משה
רבנו בצעירותו נדד בה. פה נשא
את צפורה בת יתרו כהן מדין. גם
בדורות הבאים התפרסמו המדינים
בתולדות ישראל. גדעון השופט הכה
את המדינים הפולשים בשדות עמק
יזרעאל. על חוף מדין ישנו ישוב
ערבי קטן בשם מקנה. בימי-הבי-
נים היה קיים פה ישוב יהודי של
דייגים.

בסוף המאה העשרים, בתקופה
של התהוות תכניות שונות לפתרון
שאלת היהודים והתישבותם בארץ,
קמה גם תכנית מזרח, ב־1891,
להקמת מדינה יהודית בחוף מפרץ
אילת בארץ מדין. יוזם התכנית
הזאת היה יהודי מומר בשם פאול
פרידמן. על יסוד סיור במדין וחקי-
רת תנאיה מצא שהארץ טובה לה-
ישובת. הוא התמסר להגשמת ה-
תכנית הזאת ובה השקיע את אונו
ולהונו. פרידמן מצא לו חסידים אחר-
דים לתכניתו וביניהם מי שהיו
קצינים בצבא הגרמני.

חלוצי מדין התחילו להכשיר את
עצמם באימונים צבאיים. ולמרות
יחס הביטול אליהם יצאו לדרכם —
אל מפרץ אילת. אחרי גלגולים
הגיעו אל סואץ, ביום 2 דצמבר
1891. אחרי ששהו ימים אחדים ב־
סואץ, ורוב הזמן באימון צבאי,
יצאו 18 איש בספינה מיוחדת בשם
"ישראל" אל חוף מדין. בעקבות
הספינה "ישראל" הפליגה ספינת
מפרשים עם מטען הציד ועשרה
בחורים מלוים אותה. בדרך חנו ב־
חוף סיני בקצהו הדרומי ביותר. פה
פרץ סיכסוך בקרב חלוצי מדין, בין
פרידמן ועוזריו הקצינים ובין אנ-

שים אחדים שלא היו מרוצים מהת-
נהגותם ויחסם אליהם. 16 אנשים
הוחזרו אל סואץ. מקצה האי סיני
הפליגו החלוצים אל תוך מפרץ
אילת, אל מחוז הפצם. מלשינות
והסתה שקמה סביב "חלוצי מדין"
הכשילה את הפעולה הזאת. צבא
תורכי נשלח אל החוף לשמור עליו
מפני הפולשים הזרים, וכך בטלה
התכנית המזרח והנועות הזאת ב־
מפרץ אילת לפני 68 שנה, אל מול
חופה של מדינת ישראל בימינו.

בתוך מפרץ אילת ישנם איים
קטנים אחדים, האחד קרוב לחוף
הישראלי ונמצא ברשות מצרים
נקרא על שם פרעה מלך מצרים —
בערבית גזירת פרעון. אי אחר
נמצא יותר דרומה, בקצה מפרץ
אילת לצד הים האדום ונקרא בשם
טיראן. נמצא ברשות סעודיה. על
האי הזה היה ישוב יהודי קטן
בימי קדם.

זאב וילנאי

(ענתון המגן)

„חבצע“ אילת

עוד באזוקות

הצבא האמריקאי התחיל להשת-
מש בבאזוקות חדשות, בנות 3.5
אינצשים (הבאזוקה שהיתה רגילה
בתקופת מלחמת-העולם היתה בת
2.36 אינצשים). כפי שסבורים, יש
לכלי-נשק משופר זה אותה ההש-
פעה עצמה כמו לתותח בן 75 מילי-
מטרים. משתמשים בו נגד טאנ-
קים, נגד עמדות-ביטון ונגד קני
מקלעים ומרגמות.

„כלבי-ים“

„כלבי הים“ — כך קראו הגרמ-
נים לצוללות קטנות, שהחלו לייצר
בסוף מלחמת-העולם. לפי ידיעות
שהגיעו לברלין ונמסרו על-ידי
העתונות האמריקאית, משתמשים
כעת הרוסים בהמצאה זו ובונים
„כלבירים“ למאות.
צוללות-קטינא אלו שוקלות פחות
מ־80 טונות. הצוות שלהן הוא שני
אנשים בלבד. ארכן — 36 רגל. הן
מסוגלות לנוע עד למרחק 620
מילין, ויש בתוכן מקום למזון
לשלשה ימים. הזיון שלהן הן שני
טורפדוים.
„כלבי-הים“ נועדו, בעיקר, לפעו-
רות לאורך החופים.

שנים

שנפגשו באקראי

העיניים נשתנרמה. דוק של תוגה משוך עליהן
וביניהן קמט צר חרוש...

שמואל'יק נזכר בפגישתם הראשונה. הדבר היה
בליל אפל אחד לפני כשלש שנים. ספינת מעפילים
נחתה בחוף צפונית לחדרה. ופעולת הורדת העולים
התנהלה בקדחתנות. שמואל'יק היה אחראי על העב-
רת האנשים מן האניה בסירות אל החוף. לפי התכנית
הובטחה רצועת החוף על-ידי יחידות שחסמו את
הכביש הראשי ומסילת הברזל והניחו מארבים בדרך
כים הצדדיות. שמואל'יק עלה לחוף בסירה הראשונה.
כאן כבר חכו מכוניות להסעת העולים. מפקד
פלוגת ההבטחה הופיע לפניו. זה היה מוטקה. ער,
זריז ותוסס חלק בחשאי את הוראותיו. שמואל'יק
נתפעל לראות כיצד הכל "דופק" בסדר גמור. בחפזו
הוסעו המעפילים למקומות המיועדים. הנה שבה
הסירה בפעם האחרונה והביאה את אחרוני המעפ-
לים. ואו, קול טרטור יריות נשמע מצפון וזיקוקין
האירו את פני השמים. פניו של מוטקה רציניות היו
ושקטות מאד. הוא מסר את הפיקוד לסגנו ומהר
לעבר האזור המותקף, באמרו לשמואל'יק: כוון את
המכוניות לדרך הדרומית ו... להתראות ב"פעם הבאה"
עם "מטען" גדול יותר...

היתה זו פגישתם הראשונה. "הפעם הבאה" היתה
ברמת-הכובש המוקפת גייסות בריטיים. באקראי
נפגשו בחצר המשק הנצור. ושוב — שמואל'יק בא
מן "המערב" — מנתניה, ואילו מוטקה הוזעק מן
"המזרח" לעזרת המשק.

כמה הרבו לשוחח או. עודנו זוכר את אגרופיו
של מוטקה נקמצים וצפרניו קורעות בבשר כף ידו.
תוך מאמצי התאפקות ושליטה. והנה הם מחזיקים
יד ביד, בתוך חומת האדם שנתלכדה מול הטנקים
הבריטיים. שמואל'יק לעולם לא ישכח את "ההת-
נגדות הפאסיבית" הזאת. ואחר באה התקפת אלות
קצרה...

"...את מי עיני רואות? שמואל'יק! תן יד..."
"מוטקה, מה שלומך? היכן התחבאת במשך
שלש שנים?"

עומדים היו בלבה של הטיילת על חוף ימה של
תל-אביב, ומטלטלים את ידיהם וטופחים האחד על
שכמו של רעהו, תוך קריאות התפעלות מן הפגישה
הבלתי צפויה.

"כן! חלפו שלש שנים..." נענה מוטקה וסקר
את חליפתו הכחולה-כהה של שמואל'יק. "ואתה
נשאת פל'ימ'ציק, מה?"

מוטקה החליק בלאט על אחד מכפתורי המעיל
הקצר הכחול, אשר עגן היה טבוע בו.

"עיניך הרואות", ענה שמואל'יק. "ואתה, חבוב,
יבש היית ויבש נשאת..." אמר וטפח על אפודת
החאקי הצמרית של מוטקה. "בא, נשב, נשתה לכבוד
הפגישה ונחליף רשמים".

דמדומי מעריב סתויים, נסוכים היו באוירת החוף.
מבתי הקפה הסמוכים נשאו מנגינות עזות קצב
שנתמזגו בנהם המאיים של גלי הים הוזעפים-על
קצפם הסוער, המלבין.

מוטקה ישב כשרגליו פסוקות וסנטרו מונח על
משענת הכסא הנתונה בין זרועותיו. ידו לפפה את
הכוס המלאה למחצה שעמדה על השלחן. עיניו
היו נעוצות בגוון העופרת הכהה של ערפלי הים,
בעת דברו: —

"...כן, קרבות בנגב, בגליל, משלטים. דם. ראיתי
יותר מדי דם על האדמה הזאת. העיקר — מה
נשמע אתך? לא ראיתיך מאז חבטת האלה המסוקסת
שספגתי או מהחיל הבריטי. התזכור?"

שמואל'יק נעץ מבטו במוטקה. הוא לא נשתנה
בהרבה — הרהר — אותו השפם הצהוב המזדקר
אל-על. אותו החטם הנקוד בהרות שמש ואותה
בלורית עבותה המאפילה על העיניים. כן, רק

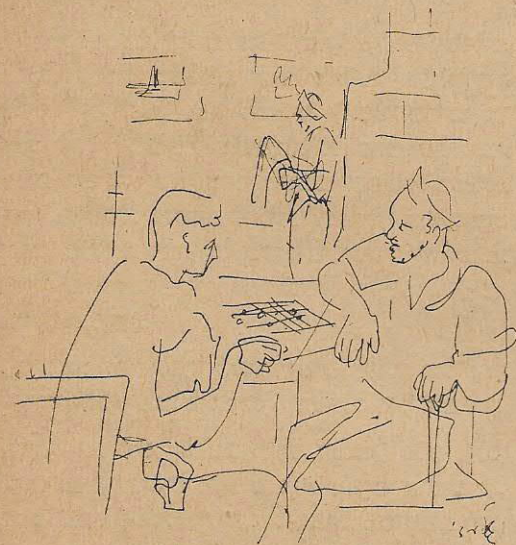
במקום הנדח והמענין ביותר בארצנו. זה רחוק מאד ממקום ישוב. וברגע זה אני נזכר שבעצם העסק מתאים גם עבורך. הצעתי לך ולקבוצתך: הצטרפו אלינו."

"אבל מוטקה, פנינו לים ואני מנסה לנחש היכן המקום הנדח הזה. בודאי כוונתך לנגב."

"ועוד איך! זה בקצה הנגב. במפרץ אילת על חוף האוקיאנוס השקט..."

"מפרץ אילת", מלמל שמואליק מקסם. "הרי זה הוא המקום, וכיצד לא חשבנו כלל אודותיו? מקום נהדר... הרעיון — מדהים. מוטקה, אתה גאון... ברור שאני מצטרף. ובאשר לקבוצה הם יסכימו בלא הסוס. אני מכיר אותם היטב. בחורים כארזים. שני הרעים לחצו ידיים והריקו את כוסותיהם. הים נהם בסער. טפות סגריר כבדות הרעיפו דלף אפורי על פני רצפת הטיילת האפורה. חשכה היתה פרושה מסביב. וברגע שהשנים לחצו ידיים, קרע ברק מסנוור את האפלה, ושרביט מזהיר כמו גזר ואשר: הדרום הרחוק — קם לתחיה.

ב. צ.

הועדה לשדורים

תעניק פרס בעד הספור או המערכון הטוב ביותר מחיי חיל הים. החומר ישלח על-פי כתבת מערכת "חיל-הים" עד סוף איר ש.ז.

"אני נזכר ב,התנגדות הפסיבית", נענה שמואליק. "הטנקים המתפרצים, הרצון לעשות משהו, לפעול, לזנק, ואולם הפקודה חזקה: לא להתנגד בכח... נורא, איום, מחריד... מאז התרחשו מאורעות רבים. תחילה פעלתי במחנות באירופה. ראיתי ושמעתי את זוועות אושוויצים ומיידנק. העברתי אלפי אנשים לתחנות-הרכוז, ואחר — נדודים חשאיים על ספינות רעועות. מלחמה בקופסאות שמורים כנגד רובים מכודנים וגזים מדמיעים. קפריסין... ואולם כל אלה — שחוק ילדים הוא לעומת המאמץ שנדרש אז למען ביצוע משימת, ההתנגדות הפאסיבית."

"נניח לעבר", אמר מוטקה כשהוא ממשש את פדחתו שצלקת עדיין הבריקה עליה. "ההווה, מה הוא אומר? מה מעשיך, היכן אתה נמצא, מה תפקידך, ובכלל איך, אתם' נלחמים? ספר יא-שיך, אל תתבייש..."

"במה יש כאן להתבייש? אני בחיל-הים. יודע אתה כי תמיד עסקתי בים. אני נמצא על אניה. קצינ'תותחנים..." ("כלומר, מתעסק בתותחים", נחפו שמואליק לתקן את דבריו) "לפני כחדש עשינו קצת, פרקטיקה' על חוף עזה..."

"תן יד", נזעק מוטקה, "יש לנו מקצוע משותף. הסוללה שלי עמדה בלילה ההוא ממזרח לעזה. דפקתם' אז לארע. עקבנו בענין אחר ההפצה. מי פלל ששמואליק, עוזר' לנו מן הצד השני..."

"מקצוע אמרת?" ענה שמואליק. "אכן, אני מהרהר בזה בזמן האחרון. יודע אתה, הרי שנינו חיילים זה שש שנים. כמדומני שאתה חייל זו כבר השנה השביעית. עד כמה שהיטבתי להכירך, השקפות חיינו אינן מנוגדות. אנו שנינו, איננו חיילים. לא זו שאיפתנו והמלחמה אינה משלח ידינו. כאשר צריך למלא חובה — זה ענין אחר. הנה כיום אני מרגיש ש,הענינים' עברו, כלומר, הם, מסתדרים. רבים מאתנו הלכו... בחטיבה שלי מדברים כבר על התכניות לימות השלום, על המשכת השרות וכדומה. ולא מעטים הקופצים על כך... אולם אני — עיני נשואות להתשיבות. תמיד היה הלומי — כפר דייגים על חוף הים. אגלה לך בסוד: קיימת כבר קבוצת אנשים המעונינים בזה. מה דעתך, מוטקה? לפניך איני צריך להרחיב את הדבור על ענינים כאלה."

"צדקת, צדקת", ענה מוטקה. "גם אני איני רואה את הצבא כמקצוע. ואולם... גם לי יש "סוד": קיימת קבוצה של אנשים המתכוונת להקים ישוב-משלט

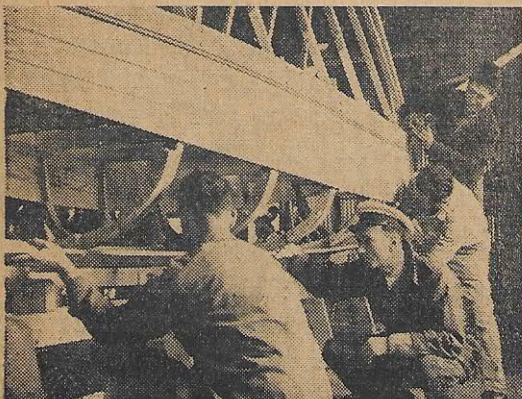
אגף ההנדסה

והמשוכללת, מקומה בצפון. המספנה היא המטפלת בכל מחסורי האניה, ולאמיתו של דבר היא האחראית לכשר תנועתו של כל כלי-שיט בצי.

המספנה נחלקת למחלקות-משנה אחדות. מחלקה מיוחדת — הנגריה, עוסקת בכל חלקי העץ של הספינה ואף מספקת את דרישות הנגרות של המחנות והבסיסים. מצויות כאן מכונות משוכות ללוח ומעסקים בעלי-מקצוע מומחים, המבצעים את מלאכתם ביסודיות. בין האומנים מצויים גם כמה אמנים המגלפים בעץ להפליא, ומוצאים גם שעות כשר לכך בהפסקות העבודה.

ומן העץ אל הברזל, אל בית המלאכה הטכני. כאן — סדנת הצי: מחרטות, מקדחים, מכשירים ומכשירי דיוק. ה"בוס" כאן הוא אחד שבא מעבר לים, המכונה "ג'ו", ואשר הצליח להתחבב על חבר עובדיו מאין כמוהו. חלק נכר מעובדי בית המלאכה עוסק בתיקונים על הספינות עצמן. בבית המלאכה עצמו נעשים תיקונים שאין אפשרות לעשותם באניה. ליד סדנא זו, על הים קורנסיה והמיית מכונותיה, שוכנת החשמליה. שמה מורה עליה, כי כאן משכן החשמל ואביזריו. ציודה של מחלקה "מחושמלת" זו, הולך ונשלם במהירות.

סירה גדולה נבנית כאן

צלם: אביאל

בביצועו של כל מפעל משתתפים שני גורמים יסודיים, האחד מהווה את הצד העיוני והרעיוני של המפעל, כלומר, את מטרתו וייעודו. ואילו הגורם השני כולל את הצדדים הטכניים של הביצוע.

רדאש אגף ההנדסה

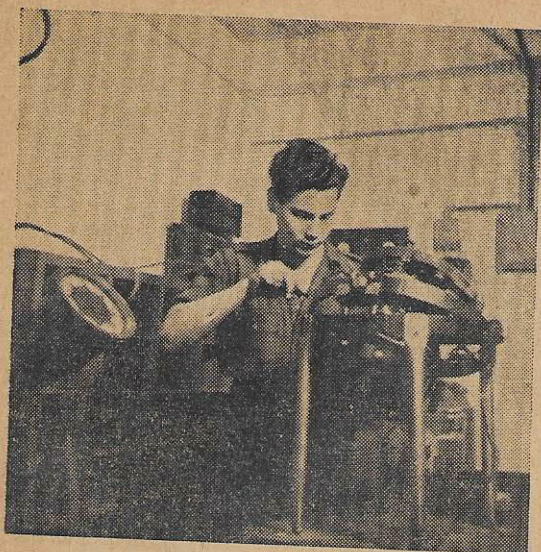
הגורם הראשון, העיוני, הוא המזקק תמיד, הוא המטביע את חותמו על שם המפעל וצורתו החיצונית, ובתוקף מצבו זה, הוא מאפיל לפעמים על חברו — הגורם הטכני, שלמעשה אינו נופל ממנו בחשיבותו ובערכו.

הגורם הטכני, חשיבותו עצומה בביצוע מפעלים. למרות היותו, בעת פעילות שוטפת, נעדר-רשם ונדחק לקרן-זווית. הנה מטיבים להכיר בערכו בו ברגע שחל עכוב-מה בפעולתו. ולאמיתו של דבר, הגורם הטכני, הוא הקובע והפוסק בשאלת קיומו של מפעל כלשהו. כי מפעל, ולו יהי זה המפשט ביותר, כגון, הרצאה על נושא פילוסופי, לא יבוצע בהעדר הנתונים הטכניים: אולם, כסאות, תאורה, מודעות ו...קהל.

הקדמה זו נועדה להבהיר את מקומו של אגף ההנדסה, בתור הגורם הטכני שבמפעל חיל-הים.

אגף ההנדסה, מחמת אפיו הנזכר, מטפל לכן בשטחי פעולה רבים ושונים, החל מפרטי-פרטים של ביצוע ועד השלמה כללית של משימה. מזוגית חלון של צריף במחנה, ועד שריון של דפן אניה, למן הכנת שלחן ועד הלחמת דוד קיטור. לכן, מחולק אגף זה למחלקות ולמחלקות משנה, המטפלות כל אחת בסוג עבודות מסויים.

המחלקה החשובה והגדולה שבמחלקות האגף היא המספנה. קיימות בעצם שתי מספנות. האחת משמשת את הדרום ואילו השניה, והיא הגדולה

ליד הגירר

בטפול מקיף ומעמיק, בעיות חשובות כגון, אפול מתכות (קורוזיה), רקבון העץ, צבעים, חלודה וכו'. למחלקת הפיקוח על האניות, תפקידים חשובים ביותר. החל מעריכת הוראות לשמוש במכונות האניה, ופיקוח על הדוודים והמנועים ועד לבקרת הנזקים וכבוי-אש. אין להוסיף, לגרוע, או לשנות דבר באניה מבלי אשור המחלקה. ואולם קשיים מיוחדים במינם עומדים בפני אנשי המחלקה. עקב אפיו המיוחד של תפקידם — פיקוח, קיימים יחסים מתוחים בינם לבין מהנדסי האניות. חשיבותה של המחלקה הזו רבה. אנשיה מציינים כי בצי ארה"ב מחלקת הפיקוח היא הנכבדה בחשיבותה בין מחלקות הצי. ואילו כאן, בגלל החפזון שבהקמת הצי שלנו, ומחמת ארגונה המאוחר של המחלקה הזאת, אין מבחינים כראוי בייעודה. ויש לתהות על פרשת היחסים והסמכויות מעיקרה.

מחלקה נוספת היא מחלקת הבינוי המתלבטת בקשיי התחבורה ובצידה קיימת המחלקה המעניינת לפתוח-נמלים. מחלקה זו, מחלקת מחקר ביסודה, עוסקת בחקר אפשרויות הפיתוח של חופי הארץ. וזו בעיה אקטואלית ביותר.

בעית בסיס-הצי, טרם מצאה את פתרונה. כיום אנו, על כרחנו, "מתחלקים" עם ה"אזרחים" בנמל. תכניות הפיתוח של החופים בכלל ושל הנמל בפרט, מביאות בחשבון את צרכי הצי.

בפינה שקטה, הרחק משאון הנמל, קיימת מחלקת המכשירים העדינים, טלסקופים, כרונומטרים ודומי-הם. כאן עסוקים מומחים בהתקנת המכשירים והתאמתם לשמוש יעיל. בקרבת מחלקה זו מצויה המעבדה החימית, המטפלת בבעיות החימיות של צרכי הצי, בנקוי הדוודים וכדומה.

המספנה, כאמור, הריהי אחד ממסודותיו החשובים של הצי, בתי המלאכה שלה הם מהמשוכללים שבארץ, הן מבחינת הציוד הטכני והן מבחינת החמר האנושי, שנתלקט לכאן ממבחר הסדנאות של הארץ, והכולל גם מומחים מחו"ל שהתנדבו לשרות עמם.

קשיי אנשי המספנה ולבטיהם, עוררו את הדם לא פעם. התלות המיוחדת במחנה-השכון והקשר למקום העבודה המרוחק, הם הם המהווים את יסודות הבעיה המחכה, זה כבר, לפתרונה. קיימים דיונים על עתיד המספנה בכלל בתור מוסד צבאי. ברור שהמצדדים בהשגרת האפי הצבאי של המפעל רואים בכך תועלת שתצמח מאפשרות חלופי קצינים בין האניות והמספנה, ואגף ההנדסה מעוניין בכך.

מן המוסד הטכני, במלוא מהותו, אנו עוברים אל המחלקות ה"עיוניות" יותר. המחלקה למחקר וייצור — השם מגלה את פעולתה. אם כי פעולותיה ועסקיה ממש, של המחלקה לוטים בסוד, שמח ראש האגף לציין את הקשר ההדוק הקיים בין המחלקה לבין החמ"ד. הודות לשתוף פעולה פורה זה, נמצאות

במחלקת המכשירים
צלם: ב. כרמי

הם, ברגים גדולים וקטנים, כהים ומשומנים, המאחים ומפעילים את מערכת הצי.

צלם: ב. כרמי

במעבדה החימית

ממשלת ישראל, הזמינה בשעתו חברה אמריקאית לפיתוח-נמלים, לבוא ולחקור את אפשרויות הפיתוח של הנמל. לדברי ראש האגף, ההצעות הנזכרות בתכניות החברה הנ"ל בקשר לתביעות הצי אינן מספקות בכלל. לכן הגישה המחלקה הנזכרת הצעות אחרות בקשר לפיתוח הנמל על מתקני האזרחיים בכלל, ואגף הצי בפרט.

למרות חסר הכרה מספקת במחלקה זו מצד הנוגעים בדבר, הוכרו כמה מעקרונות הצעתנו כעדיפים על אלו של החברה האמריקאית. זאת אנו מציינים בסיפוק, כהשג של ציינו הצעיר בכלל ושל אגף ההנדסה בפרט. "כל שעל מאדמת החוף הישראלי הוא עניננו, ופתוחו הוא מטרחנו" — מדגיש ראש האגף.

אגף ההנדסה הוא המפעיל את דפק החיים של הצי. ואם תעביר את עיניך על חבר עובדיו האפורים, הרתוקים לתפקידם האפורי, הפעוט כביכול, המוסווה ונדחה מפני כל מיני תפקידים שצלצל שמם הוא מלא הוד ורשם. זכור, כי הללו, האפורים, ברגי-מכונה

קור וחום

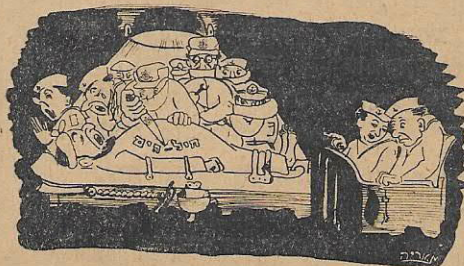
דר האפים הקפואים."

"מסדר האפים הקפואים" איננו מסדר רשמי, אולם כל אלה שצריכים היו לעבוד וללחום באזורי הקוטב, בקור גדול עד מאד, נכנסים ממילא למסגרת זאת.

עיקר הנסיונות בזמן האחרון היו כדי לקבוע את סוג השמן המתאים ביותר לכלי-נשק, הפועלים באזורי קרים קרים. השמן שמשמשים בו כיום אינו פועל בקור גדול, וכלי-הנשק אינם מסוגלים לירות כהלכה.

כדי לנסות כל-י-נשק בטמפרטורות נמוכות ביותר, נבנו מקררי-ענק במחנה-הנסיונות של הצי האמריקאי בוירג'יניה. שם שורר קור ארקטי אמתי, וכל מקלע או תותח השוכן במקום עשרים וארבע שעות מתכסה שכבת קרח עבה.

אנשים הנכנסים לממלכת הקור המלאכותי לובשים פרוות עבות ומכסים את פניהם במעטה של צמר גפן. והם זכאים כולם לקבל תעודות המעידות שהם חברים ב"מס-

"מנתחים? חבל, דחילק, שלא אנו נקראנו למלאכה זו..."

כה. הנסיונות מכוונים למצוא את השמן שיאפשר פעולה נורמלית של כלי-נשק בתוך המטוסים של הצי. לפיכך רוב הנסויים נעשו בכלי-נשק קטנים, ביחס — הגדולים בהם היו תותחים בני 20 מ"מ. אולם נעשו נסיונות גם בתותחים בני 105 מ"מ, וגם בתותחי הוביצר של חיל-הרג-לים וגם בתותח אנטי-אווירי של 90 מ"מ. גם חיל-האוויר האמריקאי וגם הצבא היבשתי מתעניינים בנסיונות אלה.

"מיסדר האפים הקפואים" מציין רק חלק אחד של נסיונות, הנעשים באותו מקום. חלק אחר של מחנה-הנסויים מוקדש לפעולת החום על שמן-הסיכה: החום הגדול מיבש את השמן במהירות גדולה מן הרגיל, וכלי-הנשק חדל מלפעול. לפי שעה אין עדיין, "מיסדר חמור-מי-האף", אבל יש מי שהציע ליצור "מיסדר הרגלים החמות".

פְּלוּגַת הַמַּטָּה יוֹשֶׁבֶת לַמַּעֲלָה...

אינו מחנה רגיל. פלוגת מטסה זה משהו מיוחד, שונה מפלוגות אחרות. על ה"מיוחד" הזה כדאי להתעכב. ואולי נתחיל בהיסטוריה? — בעצם באתי לתהות על אותו "מיוחד", ואולם היסטוריה כשלעצמה, יכולה ללבן ולהבהיר את פני הדברים. — אמרתי.

— ובכן, המטה הגדול הזה, בן שנתו, על אוכלוסיתו ה"צפופה", היה בזמנו חדר דל אחד ב"בית האדום" הידוע. עם גדולו של צבא ההגנה לישראל גדלו גם אנו, והפינוי הבריטי ב־15 במאי מוצא אותנו ב"סן־רמו" שמים ידינו על עשרים ושנים חדרים. ואולם, תוך כדי עבודה נתברר כי יש להתקרב ל"עניין", היינו לנמל ולאניות. והימים ימי כבוש עיר הנמל. העיר טוהרה, והמטה, דל לעומת גדלו כיום, עקר ועבר...

רבים היו הלבטים וקשיי ההסתגלות למעון החדש שטרם נקבע לחלוטין. פרק הזמן שבין "בית־ס" והאידינא רצוף לבטים וקשיים. לכאן הגענו על סמך ה"תקדים הבריטי". ואין הצי הישראלי נופל מהצי הבריטי, בארצנו על־כל־פנים.

המקום שהשאירו הבריטים אחריהם, מזהם היה לאין שיעור. כתובות גסות כסו את הקירות. הזמן והעבודה דחקו כאחד, ונקוי המחנה והכשרתו נעשו תוך כדי השכנת האנשים במקום. צריף נוקה ומייד באו לתוכו אנשים אשר עסקו בהכשרת הצריף הבא. וכל זה נעשה תוך כדי עבודת המטה והתמדה בעבודה מנוהלת ומסודרת.

זו ההיסטוריה, בעצם, פשוטה לכאורה ורגילה. הנה מחנה, אנשים, שרותים. הכל טוב ויפה ופשוט. ואולם אין לתאר באילו קשיים השגתי שלחן או כסא, ארון וכדומה. יש הטוענים ומעלים כל מיני עילות וטרוניות. נאחו בדוגמה שהזכרתי. תאר לך כי חסר שלחן באחד המשרדים במטה... מה שלחן? דבר קטן, פשוט, ואולם הענין כבר עבר אל ראש המטה, והלה מצלצל אלי: "הב שלחן ואם אין מתים אנו..."

אומרים כי פלוגת המטה כוללת מספר אנשים רב, במדה העולה על כל מחנה אחר. נכון, ואולם הדבר הגיוני. בעוד שבכל מחנה רגיל, האנשים

מכל המונחים הצבאיים השגורים בפינו, נתייחד למונח — "מטה", הד נבדל של רוממות ויראת־הכבוד. ולמרות שרבים המטות מיני ספור, החל במטכ"ל וכלה במטה של איזו יחידה נידחת, הנה נשמעת מלה זו אפופה חוד ואימה, משל הוזכר בית־דין של מעלה בבית־הכנסת בערב יום הכפורים... על כן, לא לחינם זכו אנשי פלוגת המטה לשם "השוכנים־בסטרטוספירה", כי בעיניהם של היושבים "בתחתיות ארץ", לאורך החוף מן הנמל ועד בת־גלים, אנשי המטה, לא רק שנעלים הם ומרוממים, אלא אף "פוסעים על הראש", על פסגת ההר, אם לא למעלה מזה...

משום כך, חושבים את עצמם, "אנשי הסטרטוס־פירה" מיוחסים ונעלים, במהיצתם הם על־כל־פנים... ואילו אנשי "תחתיות ארץ" רואים את הללו כשרים יושבי מרכבה שאת גלגליה מריצים הם עצמם, כלומר "עמד", כסוסים אבירים הגומאים ארץ, ומושכים בתלם למען אלו ואלו כאחד. ורבה הצעקה... כדי לעמוד על טיב העניינים זה מקרוב, הטרחתי את עצמי ועליתי אל פסגת "הר ההר", לראות "הכבעקתה..."

מפקד בית המטה מקבל את פני במשרדו במחנה פלוגת המטה.
— מחנה פלוגת מטסה, — אומר הוא, —

מפקד פלוגת המטה מכריז חגיגית על משטר חדש

מטפלים, עובדים וקשורים במחנה עצמו, הנה רוב אנשי פלוגת המטה, משרתים את החייל כלו, על אניותיו ובסיסיו.

— מדוע אין למחנה הזה צביון של מחנה צבאי רגיל על סדריו, מסדריו וכדומה?

— זאת השאלה. כאן נגעת באותו „מיוחד“ שהזכרנו לעיל. להיות מפקד-מחנה, אין זה קל כפי שהדבר נדמה לרבים. ועל-אחת-כמה-וכמה להיות מפקד מחנה פלוגת-מטה... הרי האנשים אינם שייכים לי... בכל מחנה, כל איש הוא לרשות המפקד. ואילו כאן קימים בין האנשים וביני „מתווכי ביניים“, הם ראשי המחלקות. מסדר אתה אומר. נסיתי ומיד קמה צעקה — זה פוגם בעבודה. אני אומר לאחד להופיע בתפקיד כלשהו במחנה, ומיד הוא ממציא לי באמצעות ראש-המחלקה, תעודה, כי הוא עסוק מחוץ למחנה באלף מיני עבודות והתעסקויות...

— מה הם בעצם היחסים בין המפקד לאנשי פלוגת-מטה?

„מפקד צריך להיות גם מחנך“, ודרושה גמישות רבה, בעיקר במחנה זה. כאן מרובים בעלי-הדרגות ובעלי התפקידים „המיוחדים“, במחנה עצמו נמצאים אנשים רק לסעודה ולינה. עבור שעות אלו, אני משתדל לקיים סדרים ונהג. תפקידי הוא לחנך ולהרגיל את האנשים לסדר. איני מעניש „סתם“ כדרך המפקדים. אם האיש אומר את האמת, אני פוטר אותו בכלום. האנשים כבר למדו שאותי קשה לרמות...

קביעת משטר ונהג, הוא עיקר במחנה — אומר הוא. — נצא ותיוכח בכך ובכיוון עבודתי.

אנו סובבים במחנה של „אנשי הסטרטוספירה“, על צריפיו ומוסדותיו. ויש להודות שנכרת מגמת השתלטותם של סדרים. ערוגות נשתלות ליד הצריפים, ובכל פנה מופיעים שלטים ומודעות המודיעים על התפקיד, התכנית, התורנות, המקום וכו'.

— אני משתדל לפתח כאן את המוסדות הציבוריים. ומוכרחים לומר שמחלקת התרבות לא פעלה כאן במרץ הדרוש. „אני עצמי, איש שיש לי מושג בפעולה תרבותית. עסקתי בפעולה כזאת 12 שנה. ומאחורי 14 שנות עבודה במוסד ציבורי“. למדתי לטפל באנשים. העיקר — סבלנות והינוד. הנה בשבוע שעבר נשלחו כמה אנשים, מעוזרי החשובים, לשרת על ספינה. נוצר חלל ריק. לפנייתי ענה לי ראש המטה: „תפקידך היה לחנך את האנשים לקראת

התפקיד שאליו נשלחו“. נהוא צודק.

— מה בקשר ליחסים המיוחדים, הקיימים והשורחים בין אנשי פלוגת המטה, לאנשי הנמל והשרותים?

— זו סתם תעמולה גרועה. היחסים הם טובים. אני עצמי בקרתי לא פעם באניות ונתקבלתי יפה. ישנם כמה מחרחרי ריב המשתדלים להפיח כזבים. מטרם של אלו גלויה. אני מוכרח לציין שהקצינים כאן עשו עבודה חשובה וקשה. והקמת בית המטה היא יצירת יש מאין...

סובבנו וסיירנו ואכן, עבודת המחנה היתה נכרת המחנה הוקף תיל וגודר כהלכה. כל הפרצות נסתמו יפה „כדי להגביר את הפיקוח על האנשים“ כדברי מפקד המחנה. אף שיטות הכניסה והיציאה מן המחנה, מחושבות ומדוקדקות. היוצא נוטל את כרטיסו ובהכנסו הוא מוסרו לשוער. „אני ידע את מקומו ומעשיו של כל איש כאן, מרגע הכנסו למחנה. על חופשותיו, משפטיו וכל מאורעותיו המיוחדים...“. והכרטיסיה מוכיחה.

בקרנו גם באגף הבנות. וכאן שמעתי הסברה קצרה על הקשיים המיוחדים שהללו גורמות בגלל תלותן המיוחדת בחי'.

אכן הפגישה והסיוור היו מאלפים ביותר. למדת ראשית, כי ה„סטרטוספירה“ אינה כה... גבוהה שנית, כי להיות מפקד פלוגת מטה — אין זה מ הדברים הקלים, ושלישית כי יותר קל לשוחח עם מפקד על מחנה, מאשר ב...מחנה עם מפקד. בן ציון

ה"סניף העירוני

הכחולה-כחה, מתאמת להצאת החומה...

משום-מה, נזכרתי בפרט זה דוקא אתמול, עת ישבתי ליד ההגה (נהג אני, לא עליכם), במכונית של ה"בוס" שחנתה מול "עטרה". מבעד לחלון המכונית הגנבת, דרך הפתח הרחב, מבטים עורגים אל עבר המגישה, ששמלתה החומה התגנפה על הרקע הכחול-כחה... ומשה"בוס" המתמהמה לצאת (כרגיל!), "צנחתי" החוצה, והפסעתי פנימה לתוך בית הקפה, לעבר הפינה החביבה עלי מימים ימימה...

בקושי השגתי מקום והתחלתי תוהה על הסביבה שנקלעתי אליה. מימיני ישב מלח שצוארון חולצתו הגדול, על פסיו הלבנים, נשתלשל וכיסה את מסעד כסאו. עסוק היה כרגע בתאור "הרפתקה" לבת-ווגתו שישבה ממול. מלווה היה את ספורי בתנועות ידיים, ומידי הגיעו לנקודה מותחת הייתי חש את מרפקו בצלעותי...

— "התוהה לא ירה... תפסתי את הפגו ה"העפתי" אותו על המצרים בלי תותח..." וצלעותי חשו יפה במעוף הפגו...

ליד שולחן סמוך ישבו שנים שכתפותיהם "מצופות" זהב.

— "צרה צרורה", אמר האחד — "אתמול התקלקלה המכונית שלי, הערב יש לי פגישה עם רחל ואיני יודע

חיל-הים. וכי מי אינו מכיר את השם הזה? בכל אשר תפנה תפגשם, את אותם הבחורים העוטים מקטרונים כחולים, או מכורבלים באדרות צמר כחולות שצוארון מורם מחמת צנה... סור למשל, ל"עטרה". מיום שנוסד שנוסד חיל-הים, קשה פשוט להשיג שם מקום... "ימאים" הציפו את השטח כמים לים מכסים...

ואני — חולשה משונה נודעת ממני ל"עטרה". ראשית — מסולדי הטפה המרה אני. ושנית — מחבב אני, נוסף על הקפה החריף, גם את המגישות בחום, את השלוח העממית-קרתנית השוררת שם, ובכלל... את האוירה המיוחדת במינה, אשר שום פייטן לא יצליח להגדירה, ואשר ידועה כה היטב לבאי "עטרה" ויושביה... ואולם, מיום שחיל הים "פתח סניף" ב"עטרה", חלו תמורות מוזרות במקום. ראשית — האוירה, זו נעשתה דחוסה, מלווה — מימית... ואחריה הפך גם הקפה עצמו... מימי (חיל-הים או לא חיל-הים?...), השלוח הקרתנית גוה, ואת מקומה תפסו ברקים מרצדים של "נקודות הכסף ורצי הזהב" על הרקע הכחול-כחה. בקיצור, "עטרה" הפכה עורה כאותה זיקית, גוונה החום, המיושב והשקט נתחלף בכחול-כחה עז ונמהר...

הבן לא אוכל כיצד הסכמתי אי-פעם עם אותה נערה המודה, אשר התעתדתי לצאת בחברתה כי אין כחולצה

צלם: ר. מיהלשטוק

במרומי ההר ביום גשם וסופה

מה לעשות..."

— „אני רואה שאתה באמת בטלן“ — עונה חברו —
„צלצל לתחבורה ותקבל מכונית. תאמר „מודיעין“ בלי
כל סיבה ותרוץ..."

חץ הים מיוצג אף הוא ליד אחד השולחנות.

— „גליה, הגיע הזמן לזוז, כבר שעה עשר. נספיק

עוד להגיע לאוטו ליד „ארמון..."

— „השתגעתי? אמש בילינו על הכרמל והלכתי לישון

מאוחר. היום „הוא“ יכול להשאיר לבדו במשרד..."

משמאלי ארבעה „ממתקי־סוד“. סימני־דרגה נעדרים
מהם, ואולם הכרת פניהם תענה במ. כי מרמי־המעלה הם,
מ„אנשי־הסוד“ שאין לבוא בסודם... ומכיון שעניינם ואזניים
אינם ברשותו של אדם הריני קולט את ה„סוד“.

— „קלמן, ראה להכין דלק בסירה, שלא נתקע באיזה

„חור“ בין עכו לנהריה. כמו בפעם הקודמת..."

— „יהיה בסדר, אל תדאגו. איציק, אל תשכח לצלצל

אל עפרה ולהזכיר לה „לקבל“ יום חופש מחרתיים. צריך

לשלוח את הקשר לנהריה להזמין מקומות במלון. שמונה

מקומות בתפקיד..."

שכני משמאל מעלעל בפנקסים שונים, רושם פה
ושם דבר, ומידי פעם מציץ בעצבנות אל שעונו. בין
הפנקסים והדפים המפוזרים בין ספלי הקפה, פרושה מודעה
שאותיותיה מאירות עינים:

הערב (וכאן בא תאריך היום הזה) מופיע האמן (מקום

דיק) בתכנית (מקום דיק). ההתחלה ב־20.00 בדיוק.

— „תרבות־ניק“, אני ממלמל לעצמי.

— „מה אמרת?“ — נזעק זה לעברני.

— „שום דבר מיוחד“, — אני עונה ומצביע על

המודעה — „אגב, מי הוא האמן?"

— „זה עוד לא קבוע“, — ענה — „קבעתי כאן

פגישה עם חמשה אמנים שונים, שאחד מהם יופיע הערב..."

לעת עתה טרם בא אחד. אולם אני מכין כבר את

התכנית למחר..."

בין ערפלי עשן סיגריות בתוך התא הסמוך, הבחנתי

בשני פסי הזהב על כתף ה„בוס“ שלי. קרבתי לשם כדי

לשאול אם אוכל להתפנות למשך שעה. עמדתי בפתח

התא והנה הבחנתי בקולו:

— „ובכן, חבריה. יש לי רעיון. נסע היום אחה"צ

לטבריה, נתרחץ בחמי־טבריה ובערב נפליג לעי־גב. ליל־

ירח הערב. את המכוניות נשלח לדגניה. מעי־גב נפליג

בחזרה לדגניה. ומשם — לחיפה דרך העמק. מה דעתכם?"

— „זה רעיון" — שמעתי קולות, ואחר את קולו של

ה„בוס": „אני יוצא לומר לנהג שיכין את המכונה..."

מהרתי החוצה וצנחתי ליד ההגה. לאחר רגע הוא הגיע.

— „שמע" — הוא פונה אלי — „אני עסוק כרגע

בישיבה חשובה. אחה"צ אנו נוסעים לטבריה לברר כמה

עניינים בקשר לשיט על הכנרת... בדוק את המכונה,

אל תשכח להכין דלק. אתה חפשי עכשיו וב־12.00 תבוא

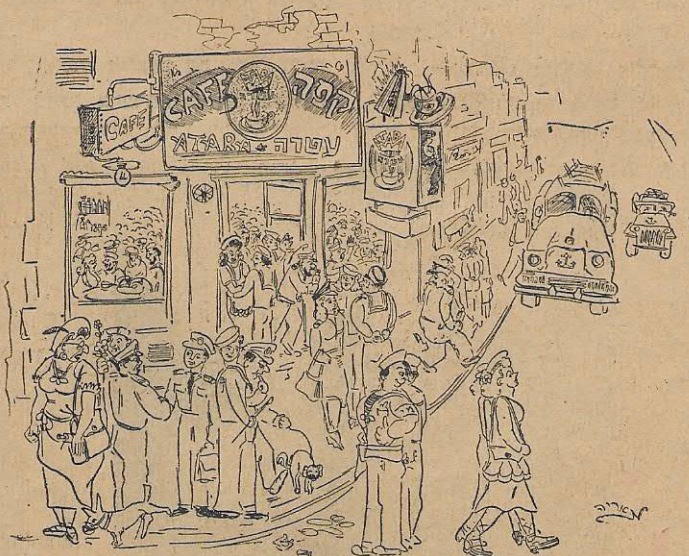
לקחתני הביתה..."

מה אגיד לכם. אני נהג. מה איכפת לי ישיבה, תפקיד

או „באטיח“. העיקר, אחרי כל „ישיבה“ ב„עטרה“, אני

מסיר בארץ ועושה „כף"...

בן-נחום

ה„סניף“ או „השוק הכחול“

מה לעשות..."

— "אני רואה שאתה כאמת בטלן" — עונה חברו —
"צלצל לתחבורה ותקבל מכונית. תאמר "מודיעין" בלי
כל סיבה ותרוץ..."

ח"ן הים מיוצג אף הוא ליד אחד השולחנות.
— "גליה! הגיע הזמן לזוז, כבר שעה עשר. נספיק
עוד להגיע לאוטו ליד, ארמון..."

— "השתגעתי? אמש בילינו על הכרמל והלכתי לישון
מאוחר. היום, הוא" יכול להשאיר לברו במשרד..."
משמאלי ארבעה, ממתיקי-סוד. סימני-דרגה נעדרים
מהם, ואולם הכרת פניהם תענה בם. כי מרמי-המעלה הם,
מ"אנשי-הסוד" שאין לברא בסודם... ומכיון שעניינים ואזניים
אינם ברשותו של אדם הרנין קולט את ה"סוד".

— "קלמן, ראה להכין דלק בסירה, שלא נתקע באיזה
"חור" בין עכו לנהריה. כמו בפעם הקודמת..."

— "יהיה בסדר, אל תדאגו. איציק, אל תשכח לצלצל
אל עפרה ולהזכיר לה "לקבל" יום חופש מחרתיים. צריך
לשלוח את הקשר לנהריה להזמין מקומות במלון. שמונה
מקומות בתפקיד..."

שכני משמאל מעלעל בפנקסים שונים, רושם פה
ושם דבר, ומידי פעם מציץ בעצבנות אל שעונו. בין
הפנקסים והדפים המפוררים בין ספלי הקפה, פרושה מודעה
שאותיותיה מאירות עינים:

הערב (וכאן בא תאריך היום הזה) מופיע האמן (מקום
ריק) בתכנית (מקום ריק). ההתחלה ב-20.00 בדיוק.
— "תרבות/ניק", — אני ממלמל לעצמי.
— "מה אמרת?" — נזעק זה לעברי.

— "שום דבר מיוחד", — אני עונה ומצביע על
המודעה — "אגב, מי הוא האמן?"
— "זה עוד לא קבוע", — ענה — "קבעתי כאן
פגישה עם חמשה אמנים שונים, שאחד מהם יופיע הערב...
לעת עתה טרם בא אחד. אולם אני מכין כבר את
התכנית למחר..."

בין ערפלי עשן סיגריות בתוך התא הסמוך, הבחנתי
בשני פסי הזהב על כתף ה"בוס" שלי. קרבותי לשם כדי
לשאלו אם אוכל להתפנות למשך שעה. עמדתי בפתח
התא והנה הבחנתי בקולו:

— "ובכן, חבריה. יש לי רעיון. נסע היום אחה"צ
לטבריה, נתרחץ בחמיטבריה ובערב נפליג לעין-גב. ליל-
ירח הערב. את המכוניות נשלח לדגניה. מעין-גב נפליג
בחזרה לדגניה. ומשם — לחיפה דרך העמק. מה דעתכם?"
— "זה רעיון" — שמעתי קולות, ואחר את קולו של
ה"בוס": "אני יוצא לומר לנהג שיכין את המכונה..."

מהרתי החוצה וצנחתי ליד ההגה. לאחר רגע הוא הגיע.
— "שמע" — הוא פונה אלי — "אני עסוק כרגע
בישיבה חשובה. אחה"צ אנו נוסעים לטבריה לברר כמה
עניינים בקשר לשיט על הכנרת... בדוק את המכונה,
אל תשכח להכין דלק. אתה חפשי עכשיו וב-12.00 תבוא
לקחתני הביתה..."

מה אגיד לכם. אני נהג. מה איכפת לי ישיבה, תפקיד
או "באטח". העיקר, אחרי כל "ישיבה" ב"עטרה", אני
מסייר בארץ ועושה "כף"...

בן-נחום

ה"סניף" או "השוק הכחול"

התפקיד, לרדת לעמקו של השרות. רק יחידי סגולה נחונו בכך. בגד נקי ונעל מתוקנת הם הצרכים הראשוניים והעיקריים של המלח הפשוט. והם משתווים בערכם ובחשיבותם למזון ולינה, אם לא למעלה מזה. אלו בעיות עדינות מאד וכשהן מסתבכות הריהן כאובות ביותר.

על בעית הלבוש כשהוא לעצמו, תולה כל אפסנאי את עצביו המרוטים. ואולם פעוטה היא בעית הלבוש עצמו לעומת בעית נקיון הלבוש. וכאמור, לא כל אחד יורד לעמקן של בעיות אלו. ותפיסה עמוקה זו היא מקור היחס, ההבנה וההערכה.

והיחס מורגש וידוע לכל באי המחנה, מבלי שינסו להבינו. הם חשים ביחס היפה, העדין והדואג של המחסנאית לעניניהם. „היא אייזן“ הם אומרים. ומענין לראות באיזו עדינות מתיחסים אליה עוזי הפנים הגדולים ביותר. האחד מכנה אותה בפשטות „אמא'לה“ כאות הוקרה ל...אמהותה בעיני לבוש.

האפסנאי מלקק ממש את אצבעותיו מרוב נחת ומאחל לכל אוהביו (אם ישנם כאלו...) עוזרים כאלו.

וכל אנשי המחנה, למן קולף־תפוחי־האדמה שבמטבח, ועד מפקד המחנה עצמו, מלאים פיהם תהילתה. אכן, האדם הנכון במקום הנכון.

ב. צ.

עכשו קרב אחד „נודניק“. הוא מוסר את חבילתו ונוקב את מספרו וממין את תכן החבילה. ולאחר זאת הוא פונה ל„ענין“: מה עם זוג התחתונים שחסרו לו לפני שלשה שבועות בעת קבלת הלבנים הנקיים...

גם לזה פנקס מיוחד — פנקס אבידות. ומתחילים חפז ובדיקה בין ערמות תחתונים שנותרו מיותמים מבעליהם. בסבלנות רבה מבררת המחסנאית את פרטי האבדה וסמניה. האבדה אינה נמצאת. הלה עומד וטוען. מאחור ורוננים ומשלחים גדופים בו ובתחתוניו גם יחד... רק „היא“ אינה לוקחת חלק בעצבנות, ומבטיחה לעיין בכך בשבוע הבא והלה יוצא מפויס.

התור הולך. ומריק את מטענו. לפלוני חסרה חולצה, לאלמוני החליפו את המכנסים. לאחד חסר זוג גרבים לשניה — מגבת...

בעמדך מן הצד, סוקר את המחזה, אינך יכול שלא להתפעל מסבלנותה ודאגתה הכנה לתפקיד של „האדם הנכון“. צרכי האנשים ותלונותיהם מוצאים און קשבת והשתדלות לעזור ולהקל, להשלים ולתקן.

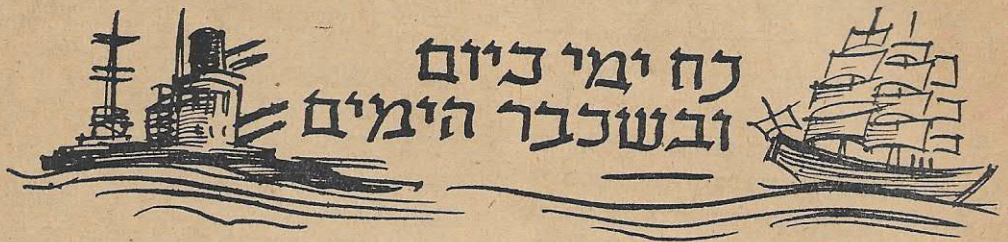
ואל יהי הדבר קל בעיניכם. הטפול בלבנים מוזהמים, בקרעי לבוש, בנעלים בלות, לא כל אחד מסוגל ומוכשר לטפל בכך ביעילות. סבלנות בלבד אינה מספקת, ואף לא רצון טוב. כדי להיות מוכשר לעסוק ב„גיוב“ הזה בהצלחה כזאת, חייב אדם להעריך ולמצות את מהות

צלם: ר. מיהלשטוק

ציי העמים

לח ימי כיום ובשכבר הימים

האתונאית.

רוסיה היתה הארץ היחידה, בתולדות אלפיים וארבע-מאות השנים האחרונות, שהגיעה לעצמה ולממדים גדולים מבלי להזקק לכח ימי. אולם יש לזכור גם זאת כי ב-1812, כאשר פלש נפוליאון לתוך רוסיה, ובשנת 1941, כאשר פלשו לתוכה צבאות היטלר — היו לרוסיה בנות-ברית חזקות מאד על הים.

היוונים היו האומה הימית הטיפוסית במאות הששית והשביעית לפני הספירה. הם השתלטו על איי הארכיפלג האגאי, על חופי אסיה הקטנה, הגיעו לחופי סיציליה ושלטו על מצרים בדרום ועל מבואות הים השחור בצפון. יובל השנים שלאחר נצחון סאלאמיס היו שנות הפריחה של אתונה, "תור הזהב שלה. תמיסטוקלס בנה אז את החומה, שחברה את נמל פיריאוס עם אתונה העיר, ופריקלס קישט את העיר בארמונות מפוארים. ספינות-המלחמה היווניות הגנו על דרכי-המסחר בים התיכון, ויצרו מושבות בחופים הרחוקים.

ספארטה, המדינה היבשתית בחצי-האי היווני, היתה יריבתה הגדולה של אתונה. המלחמה בין המדינה הימית לבין המדינה היבשתית נמשכה כחצי יובל שנים. ב-405 לפה"ס הושמד הצי האתונאי בקרבת חוף הלספונט. ספארטה משלה בכפה על

כשעלו נציגיו של הקיסר הירוהיטו על סיפון אניה-הקרב האמריקאית "מיסורי", כדי לחתום על תנאי הכניעה, ב-1945 — היה צי ארצות-הברית באוקינוס השקט הצי הגדול ביותר והחזק ביותר על פני כדור הארץ.

במשך תקופת המלחמה, בחמש שנים בלבד, בנו האמריקאים שמונה אניות קרב, עשרים ושבע נושאות-אווירונים, שבעים ושבע נושאות מטוסי-לוח, שתי סיירות-קרב, שלש-עשרה סיירות כבדות, שלשים ושש סיירות קלות, שלש מאות ארבעים ותשע אניות-משחית, ארבע-מאות ושתיים-עשרה אניות-משחית ללווי, ומאתים ושש צוללות. הם בנו את האניות ומצאו את האנשים המומחים, שיפליגו באניות אלו.

הנשיא וילסון חלם עוד ב-1916 כי יהיה לארצות הברית צי גדול, שיוכל להתחרות עם כל ציי תבל. הדברים נחשבו אז כחלום-שוא, כמעט כחוצפה: כי בתקופה הזאת היה הצי הבריטי מושל ללא מצרים וללא התחרות. למעשה, במרחבי האוקינוסים שעל פני כדור הארץ, כי כלל עתיק הוא בתולדות המדיניות: מי ששולט על הים, הוא השליט ביבשה. בתולדות ארצות הברית חשובה איפוא שנת 1945 ממש כמו ששנת 479 לפה"ס, היא שנת הנצחון הימי בסאלאמיס, חשובה היתה בתולדות הרפובליקה

חצי-האי — אבל לא לזמן רב.

אנשי ספארטה לא החשיבו את האניות. אבל פיליפ מוקדון, ובנו אלכסנדר — הם כבשו את יון היבשתית בלי קושי; והם הבינו כי אם ברצונם להתחזיר ליוון את עמדתה ואת כחה, עליהם לתזור ולהקים את הכח הימי שהיה לאתונה. ורק לאחר שנבנה הכח הימי הזה, יכול היה אלכסנדר להמשיך את דרכו מזרחה ודרומה.

קיסרותו של אלכסנדר לא נשתמרה באחדותה אחרי מותו; אבל כיבושיו הם שעצרו, למשך אלף שנה, את עמי אסיה בדרכם מערבה.

הפניקיים, שהפליגו מנמלי צור וצידון, שלטו בים התיכון אחרי מותו של אלכסנדר. אולם לא עברו שנים רבות, והיוונים במצרים ובאיטליה פתחו את כחם הימי עד כדי כך, שהפניקיים נעלמו כמעט מהזירה. רק אחת ממושבות הכנענים בצפון אפריקה, בקרתחדתא, פרחה והתחזקה. היא נמצאה במקום נוח, מבחינה מסחרית, בין ספרד ואיטליה. והם סחרו עם כל העולם הידוע בתקופה ההיא — אולם לא רק סחרו, אלא גם קבעו מושבות ושלטו שלטון פוליטי למעשה במחצית הים התיכון.

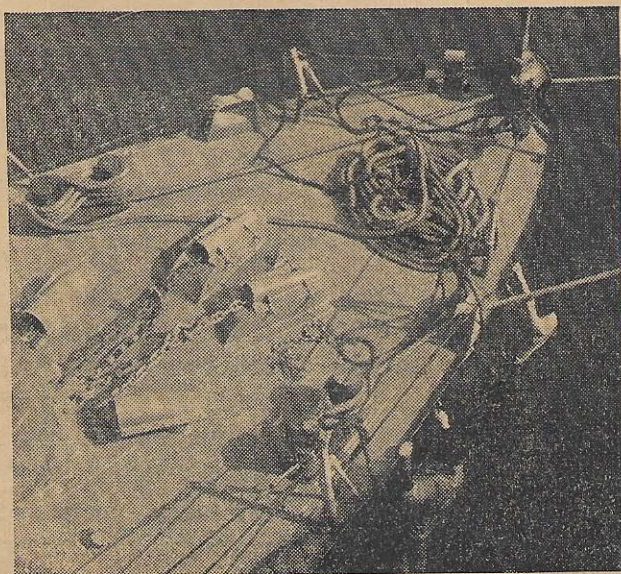
כאשר החלו בני רומא להכניע את תושבי חצי-האי האפניני, לא שמו לב לים. הסינאט שלהם אסר עליהם לבנות אניות גדולות, ובמשך שנים רבות היו לרומאים ספינות שהספיקו רק למשמר חופים. אנשי קרת חדשה (קרתגו) משלו שלטון

ללא-מצרים בים התיכון המרכזי והמערבי. כשהתחילה המלחמה הפונית הראשונה, נוכחו הרומאים לדעת כי בלי צי לא יוכלו ליריביהם. הם בנו, איפוא, בזה אחר זה, ארבעה ציים גדולים — ואת כולם אבדו בהתנגשויותיהם עם הכנענים מקרת חדשה. אז פנו ראשי הרומאים אל הרגש הפטריוטי של העשירים, והללו נתנו כסף; ועם הרומאים כולו פנה למספנות ובנה, בהתלהבות גדולה, צי חמשי, שהכיל מאתים ספינות-קרב. ששים אלף מלחים למדו להפליג בים. והצי הזה הכניע את הצי הכנעני.

מאז היתה יד רומא על העליונה בכל הים התיכון. אנשי קרת חדשה לא ידעו לבנות צי חדש די גדול ודי מאומן במהירות מספיקה. חניבעל הצליח, אמנם, לחצות את הים ולכבוש כמעט את כל חצי-האי האפניני. אבל לחניבעל לא היה צי מספיק, חייליו נשארו בלי תגבורת ובלי אספקה. ובסופו של דבר, יכלו הרומאים להכניע את יריבם הגדול ביותר — משום שלא היה לו צי.

היריב השני של הרומאים בים התיכון היו מלכי מוקדון, ביוון. לאחר המלחמה הפונית השנייה, הפליגו הספינות הרומאיות מזרחה, ובשלש מלחמות הכניעו את היוונים. מעתה שלטו הרומאים בכל הים התיכון.

הצי הרומאי היה הגורם העיקרי בכיבושי רומא. בעזרת הצי יכלו להעביר צבא אל חוף אפריקה

צ'לס: ר. מיהלשטוק

שמעבר לימים.

האיים הבריטיים סבלו, מאז עזבו הרומאים את המקום, במאה החמישית, מהתנפלויות תדירות של פירטים ימיים. הימאים הגרמנים, שידעו להשתמש במשוט ובחרב באותה היעילות, היו עולים על החופים משתלטים על הסוסים המקומיים וממשיכים את דרכם בתור חיל־פרשים, וכך בזזו את הארץ לעתים תכופות. רק לאחר כיבוש אנגליה על־ידי הנורמאנדים, במאה האחת־עשרה, נוצרה ממשלה חזקה במחצית הדרומית של האי האנגלי. תעלת לה־מאנש, שהפרידה בין אנגליה לצרפת, הפכה לאגם נורמאנדי, שקישר בין שני החלקים של הממלכה. עובדה זו הכריחה את תושבי החוף האנגלי הדרומי ללמוד את מלאכת הים — וכך התחנכו המלחים הראשונים של אנגליה.

יש לזכור דבר אחד: הערבים, בני המדבר, התרגלו עד־מהרה ללחום באניות. הויקינגים הסקנדינביים, מהצד השני, אשר במשך דורות התרגלו לשוט בימים ולבזז את החופים, נעשו עם יבשתי ברגע שהשתקעו בצפון צרפת ולמדו את אמנות המלחמה על היבשה. העיקר הוא, איפוא, לא העבר — אלא רוח־המלחמה והרצון לנצח שבלב העם.

אנו יודעים מה רבה היתה התכונה ומה גדול היה הזוהר בעולם הערבי של הימים ההם; וידועה לנו היטב צרות־האפקים של עממי אירופה בימי הביניים. הדבר נבע אך ורק מזה שהערבים שלטו בים התיכון, וירשו את רוב מסחר הרומאים בים זה; ועמי אירופה לא יכלו להגיע לים ומשום כך גם לא יכלו להתפתח. דרכי הים דרושות היו אז, כמו תמיד, לעם המבקש לחיות חיי תרבות. קארל הגדול, שמלך על מה שאנו קוראים עכשיו גרמניה וצרפת גם יחד, כבש את רוב ארצות אירופה המערבית — אולם לא יכול היה להכניע את הרפובליקה הונציאנית הקטנה. ימי הביניים נחשבים באירופה ל"ימי החשכה והבורות". הם היו ימי התרחקות של אירופה מזחי הים.

קונסטנטינופול, במאה השמינית, מוכרחה היתה להלחם בלי הרף בהמוני המוסלמים שלחצו עליה ממזרח. פעמיים במשך המאה הזאת הצליחו יושבי קונסטנטינופול לנצח את המוסלמים נצחונות מכריעים. אולם כותבי ההסטוריה אינם מזכירים את הנצחונות הללו באותה מדה שהם מהללים את נצחונות של שארל מארטל ליד טור ופואטייה — אולי משום שנצחונות אלה היו על היב, ונצחנו של

הצפונית ולהשמיד את קרת חדשה. בעזרת הצי כבש פומפיאוס את אסיה הקטנה. יוליוס קיסר השתלט על הים התיכון ועל־ידי כך נעשה לשליט רומא, אף כי פומפיאוס היה האדמירל הגדול של הרומאים. גורלה של רומא אחרי רצח יוליוס קיסר נחתך בקרב ימי ליד אקטיום, שבו הכריע אוקטביאנוס את אנטוניוס ונשאר לבדו מושל רומא.

הקיסר אוגוסטוס הגדיל את הצי הרומאי. במפרץ באפולי עגנו עיקר אניות הצי, אולם בסיסים ימיים הוכנו על־ידי אוגוסטוס בפריזיוס (בין טולון לניצה) שבדרום צרפת — צי זה שמר על הים התיכון המערבי; בראוונה עגן צי הים האדריאטי, ששמר על הים התיכון המזרחי. בכל בסיס ובסיס נמצאו כמה אלפים חיילים, שהיו מוכנים להפליג בכל רגע לקצוות הקיסרות כדי לדכא מרידות. המושבות הרומיות בים השחור יכלו לסמוך על צי־הגנה בן ארבעים ספינות, עם שלשת אלפים חיילים. ספינות מזוינות הפליגו בנהר דאנובה הרחב, ושייטת חזקה שמרה על קו־התחבורה בין יבשת אירופה והאי האנגלי.

הים התיכון היה "אגם רומי" משנת 168 לפני סה"נ, היא שנת הנצחון הימי ליד פונדה, ועד ל־429 לסה"נ, כאשר כובשים אסיאטיים נכנסו למצרים ונתקו את אסס־הבר הזה של רומא מבירת הקיסרות. במשך קרוב לשש־מאות שנה היה הים התיכון בטוח לספנות והמסחר הימי פרח בחופיו הותות למשמרות הצי הרומי. ההיסטוריונים אינם מרבים להתעכב על עובדה זו, ועל־ידי זה סלפו, מתוך אי־ידיעה או מתוך אי־התענינות, את פני ההסטוריה.

במאה השביעית הופיע כח חדש על חופי הים התיכון: הערבים. לאחר כיבוש מצרים, הם ידעו לנצל את הספינות שמצאו בנמליה, ושלחו אותן לשדוד וללחום מערבה, בשעה שהכחות היבשתיים שלהם התקדמו לאטם לאורך החוף האפריקאי. עד מהרה השתלטו הספינות הערביות על רובו של הים התיכון, ואניות העמים האירופיים לא יכלו לצאת מהחוף במימי הים האדריאטי והאיים היווניים. המסחר הימי עבר כמעט כולו לידי הערבים, והללו הגיעו עד מהרה ל"תור הזהב" מבחינה ממלכתית ותרבותית.

אותה שעה השתלטו הימאים הסקנדינביים על חופי אירופה הצפונית, ומאז המאה השמינית לא היה קשר בין תושבי אירופה היבשתית עם ארצות

שארל מארטל על היבשה היה. אולם יש להגיד כי הצי של הקיסרות הרומית המזרחית הראה גדולות. הוא היה הרבה יותר קטן מאשר הצי המוסלמי, וצי הרפובליקה הונציאנית — המעצמה הימית הנוצרית היחידה בים התיכון של הזמן ההוא — היה עוזר לקונסטנטינופול לפרקים, אך לעתים תכופות היה בוגד בה ברגע המכריע. אך באותה תקופה היו קונסטנטינופול וונציה למרכזי התרבות האירופית. האניות, שהפליגו מתוך פחד גדול לאורך החופים בין ביצנץ לוונציה — הן שגרמו לכך. כשהתחילה תקופת התחיה באירופה — התחלה כאשר הגיעו פליטים מביצנץ לאיטליה; ובאיטליה עצמה החלה התחיה מחופי הים האדריאטי הצפוני.

כדי להגן על המסחר עם ביצנץ, הגבירה ונציה את ציה המלחמתי. במאה העשירית הצליחה לחסל לחלוטין את הפירטים המוסלמים מהים האדריאטי. קונסטנטינופול נתנה לוונציה את הזכות לסחור בנמלה מבלי לשלם מכס. בשנת 1204 הצטרפו אנשי וונציה עם נוסעיה-הצלב ולכדו יחד אתם את קונסטנטינופול — שהיתה בת-בריתם רוב הימים. כשכר בעד בגידתם קיבלו נציגי ונציה את רוב שטחה של קונסטנטינופול, את אדריאנופול וגאליפולי, וכמה איים בארכיפלג היווני.

באותה תקופה, בערך, עלו שתי ערים ימיות אחרות באיטליה הצפונית: גינואה ופיזה. הללו סחרו בים התיכון המערבי. הים התיכון שוב החל לשרת את עמי אירופה — ומאז מתחילה תקופת התחיה באירופה כולה.

יש להגיד כי בתולדות הציים ראוי הצי הקטן, אך המקצועי, של אנשי ביצנץ להערכה מיוחדת. מאז המאה השמינית ועד החמש-עשרה הדף הצי הזה את כל התקפות המוסלמים. אם כי ביצורי קונסטנטינופול נהרסו בחלקם על-ידי נוסעיה-הצלב ולא הוקמו מחדש לעולם, ידעו מגיני העיר — שנוסעיה-הצלב והוונציאנים גורשו ממנה — לעמוד בגבורה וביעילות נגד ההתקפות מעבר אסיה.

בערך בתקופה שבה נפלה קושטא בידי המוסלמים, גילו האירופים שבחצי-האי הפירינאי כי הארץ היא כדורית. הראשונים שהשתמשו בתגלית זו לשם השתלטות על דרכי-התחבורה בעולם היו הפורטוגזים. רבי-חובלים פורטוגיזים חקרו את האוקיינוס האטלנטי מזה שנים רבות. הם ביקרו את האיים הקנריים ב-1340, ב-1418 חקרו את איי מאדיירה; הנסיך הנריקו הספן עודד את אנשי הצי שלו לחקור

את חופי אפריקה, ובשנת 1499 הגיע ואסקו די גאמא להודו בהקיפו את כף התקוה הטובה. ליסבון הפכה מרכז התנועה הימית, במקום ונציה. הפורטוגזים הרחיקו הפלג, וב-1500 גילה קאבראל את בראזיל.

השלטון בים ניתן למי שמחפש אחריו. ספרד הפכה מעצמה ימית זמן רב לפני שנשא פרדיננד מארגון את איזבלה מקשטיליה, וקמה ספרד המאוחדת, בסוף המאה החמש-עשרה. ספינות שהפליגו מברצ' לונה הגיעו לסיציליה ולנמלי דרום צרפת. אולם קולומבוס הוא שנתן לספרדים את הרצון והכוח לפתח כוח ימי גדול. לשם שלטון על פני שטחים עצומים מעבר לאוקיינוס. אין אנו דנים כאן על השיטות שבהן נהגו הספרדים במושבותיהם; אך עובדה היא כי במשך מאתיים השנים שנמשך תור הזהב הספרדי, התפשטה התרבות הספרדית והלשון הספרדית על פני שטחים עצומים; ותרבות זו ממשיכה לחיות בשטחים אלה שנים רבות לאחר שנתקו מספרד גופא.

שנת 1554 היתה, אולי, השנה הגדולה ביותר בתולדות ספרד. בשנה זו נשא פיליפ השני, בנו של קארל החמישי, את מרי, מלכת אנגליה, לאשה. והכל סברו כי ספרד תשתלט על אנגליה, יריבתה הגדולה החדשה, וכך תכניע את העולם כולו. אך 1571 היתה שנה היסטורית לגבי המאבק בין המדינות הנוצריות של אירופה לבין המעצמות המוסלמיות של אסיה ואפריקה. בשנה זו פיזר הצי הספרדי את הצי הטורקי ליד ליפאנטו. המוסלמים גורשו לחלוטין מהים התיכון המערבי.

באותה שנה, 1571, הגיעו צבאות ספרד, בראשותו של הנסיך אלבא האכזר, לחופי הולנד. הם דכאו

ממרום ירד אלינו אלוף האויר
צלם: ר. מיהלשטוק

הספרדים לקראת פלישה לאנגליה. בגלל מעשה זה נדחתה הפלישה לשנה — וגורל „הארמאדה הגדולה" ידוע.

על-ידי פיזור ה„ארמדה" לא הפכה אנגליה למעצמה ימית — אבל עצמתה הימית של ספרד ירדה באופן ניכר. הדבר עזר, בראשונה, להולנדים — שהיו אף הם, כאמור, יריביהם הגדולים של הספרדים על פני האוקינוס. ההולנדים והאנגלים התקיפו את הספנות הספרדית בכל מקום שיכלו להשיגה. רק לאחר ששברו ההולנדים את ההגמוניה הספרדית בחצי כדור הארץ המערבי, יכלו האנגלים ליישב, בלי חששות יתרים, את מושבותיהם באמריקה. המלחמה בין אנגליה והולנד מצד אחד, ובין ספרד מהצד השני, היתה המלחמה בעד זכות ההפלגה ל„עולם החדש". ולא עברה תקופה ארוכה, וה„עולם החדש" הוכרח לדאוג בעצמו להגנה מצד הים. באמצע המאה השבע-עשרה הונה היסוד למה שהפך לצי הגדול ביותר בעולם באמצע המאה העשרים. באמצע המאה השבע-עשרה היתה אירופה אכולה מלחמות פנימיות: מלחמת שלושים השנה על היבשת, המהפכה של קרומבל באנגליה. המושבות האמריקאיות הוכרחו לדאוג בעצמן להגנתן, וכך הוקם צי של סירות-חוף לא-גדולות, שהיו מצוידים במפרשים ובמשותים גם יחד. רק מאסאצ'וסטס, המושבה האנגלית הגדולה ביותר על חוף אמריקה הצפונית, יכלה לצייד סירות. אולם כל ספינות הסוחר, שהיו למתישבים האמריקאים, זוינו לפחות בתותח אחד. הצי המסחרי היה אבי הצי המלחמתי של אמריקה.

באירופה לא שמו לב להולדת הצי האמריקאי — שהיה, אמנם, קטן וחלש עד מאד, ושהיה, מלבד זאת, כפוף למרות מדינות אירופיות. באירופה החל, בסוף המאה השבע-עשרה, מאבק בין צרפת, אנגליה והולנד, מאבק שבו השתתפה גם ספרד. הולנד היתה המטרה שאליה התכוונו הצרפתים והאנגלים — הצרפתים רצו לכבוש את השטח שלאורך החוף, האנגלים התכוונו לרשת את המסחר הימי שלה. ההולנדים הצליחו, אמנם בקושי רב, לעמוד נגד אנגליה בים; אך כיון שהלחץ הצרפתי מצד היבשה הלך וגבר, הזנחתו במקצת את כוחם הימי; וכך השיגה אנגליה, בלי מלחמה ישירה, את מה שלא השיגה בקרב הימי — היינו, את מונופולין המסחר הימי באירופה.

(סוף יבוא)

את תושבי ארצות-השפלה שהעניזו להתמרד במרותה של ספרד. פיליפ הספרדי סבור היה כי בהשליכו את תושבי ארצות-השפלה לים ישם קץ למרידה. אולם טעה. ההולנדים עלו על האניות, והשאירו על היבשה רק כוחות זרים — גרמנים, אנגלים, סקוטים. ההולנדים לחמו בים, ובשנת 1609 הכריעו את הצי הספרדי ליד גיברלטר. פיליפ השני מוכרח היה להסכים לחתום על שביתת-נשק לשתיים-עשרה שנה, וארצות-השפלה הפכו אחר-כך את שביתת-הנשק לשלום — בתור מדינה עצמאית.

ההולנדים, כיון שהחלו את המלחמה הימית לעצמאותם, לא הזניחו גם הפלגות יותר ארוכות. הם שלחו אניות למימי אסיה, ותפסו מושבות פורטוגזיות בהודו בשעה שפורטוגל עצמה „נבלעה" על-ידי ספרד ב-1580. כך התבססו ההולנדים בציילון ובמאלאקה, ואף יצרו בסיס ימי בכף התקוה הטובה. ב-1601 נוסדה „חברה הולנדית של הודו המזרחית", שלפי דוגמתה נוצרו חברות דומות במעצמות אירופיות אחרות שרצו לנצל את הודו. כאשר פרצה מלחמה בין השבדים והדנים, התערבו ההולנדים והשיגו בשביל עצמם זכות כניסה לאניותיהם לים הבלטי. ובשנת 1621 נוצרה החברה ההולנדית להודו המערבית, אשר קנתה את אי מנהאטן (עכשיו ניו-יורק) ואת המושבות השבדיות לאורך נהר דילאוואר.

הישיגיהם של ההולנדים — היה להם חידוש גדול מבחינה אחרת: הם הוכיחו כי אפשר לפתח מסחר גדול אגב ניהול מלחמה.

אולם המערכה הימית שקבעה את גורל אירופה והעולם כולו לשנים רבות, אחריה התחוללה ליד חופי אנגליה בין הצי הספרדי והאנגלי.

האנגלים היו כה צעיר, ביחס, על פני הימים. כוח ימי מאורגן לא היה להם, בעצם, ורוב מעללי הספנות הצבאית האנגלית נעשו על-ידי ג'נטלמנים-פיראטים, ששדדו ספינות ספרדיות בדרכן מאמריקה לאירופה. אליזבת, מלכת אנגליה, אשתו של פיליפ הספרדי, (היא עלתה על כסא המלוכה לאחר מותה של מרי), שמרה על יחסי-שלום דיפלומטיים עם ספרד, אבל מצב-הרוח בין אנשי הצבא והצי באנגליה היה מצב-רוח של מלחמה. ג'והן האוקינס ופראנסיס דרייק התגרו ללא לאות בספינות הספרדיות, אך לכל מהאותיו של הציר הספרדי בלונדון היתה אליזבת עונה כי אין בכוחה לרסן שודדיים. ב-1587 נכנסה שייטת, בראשותו של פראנסיס דרייק, לנמל קאדיז שבספרד והשמדה חלק מן הצי הגדול, שהכינו

קפטן וו. ד. פולסמון

צ'י מסחר מזושמע

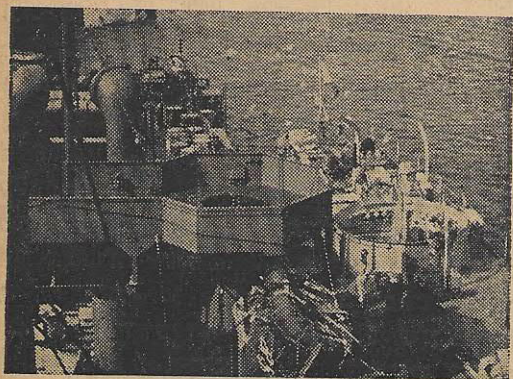
לפי ירחון המכון הימי של הצי האמריקאי

לארצות זרות ובהשתתפות בעסקי השוק השחור. ויש, כמובן, מקרים של בריחה מן האניה, נסיעה ללא רשות, שינה בשעת משמרת ועוד הפרות משמעת כגון אלה.

אחת העבירות הנפוצות ביותר בצי המסחרי היא התנפלות על ראשי־קבוצות וקצינים מצד אנשי־הצוות, בשעה של רתחה. היה מקרה אפייני מאד בנמל צרפתי אחד, בעת שעגנה בו אנית־סוחר אמריקאית. סגן־מהנדס ראשון, שירד לחוף, הותקף על־ידי כמה ממלחי אניתו, הוכה קשה ומוכרח היה לשכב שבוע בבית־חולים. התברר כי בדרך לאותו נמל, תפס סגן־מהנדס כמה מאנשי הצוות בעבירות שונות, כגון: שינה בשעת תפקיד, והענישם כדון. היתה זו איפוא, נקמתם של העבריינים.

החוק וסבוכיו מרשים, לפעמים, לעבריינים כאלה להתחמק מעונש, בפרט כשהם נתפסים על אדמת נכר שחוקיה שונים מחוקינו. אולם העובדה שאנשים, שהוכחו חוסר־משמעת מובהק, לא נענשו — משפיעה לרעה על המשמעת הכללית.

לפי האומדנא, לא יותר משני אחוזים מאנשי הצי המסחרי מעורבים בעבריינות מסוג זה. אפשר לטעון, איפוא, כי המיעוט הקטן הזה אינו מוכיח על הכלל. זה נכון — אך המיעוט הזעיר הזה מפריע לכלל. הוא עלול להשפיע לרעה על הכלל. בתקופה של מלחמה, בפרט, יש במיעוט כזה סכנה ממשית. כל

צלם: ר. מיהלשטוק

אם תפרוץ מלחמת־עולם חדשה, יצטרך הצי המלחמתי של ארצות הברית לסמוך במידה נכרת על האנשים, המשרתים כיום בצי המסחרי. הצי המסחרי מוכרח ליהפך בין־רגע לאגף מאורגן וממושמע של הצי המלחמתי, על מנת למלא את חלקו במאמץ הצבאי הכללי.

המלחמה, אם תפרוץ, ודאי שתתחיל בחטף, בלי התראה. ואז, מבלי שתהיה לצי המסחרי שהות להתאמן בתפקידים החדשים, יותלו עליו משימות ממשיות שונות במסגרת ההגנה הלאומית. עליו להיות מוכן לכך מראש. ולשם כך תבעו ראשי הצי בארצות־הברית כי כבר עתה יערכו סידורים מסוימים, שיאפשרו תיאום־פעולה מידי בין הצי המסחרי והמלחמתי במקרה של סכסוך מזוין.

אחת הדרכים לחזק את הצי המסחרי היא בהידוק המשמעת בשורות זה בכללו. על פי רוב, מדברים רק על זה שחזוק הצי המסחרי דורש תוספת באניות, ואניות יותר מהירות ויותר טובות. אולם אניות ללא אנשים אינן ראויות למאומה. אפשר לבנות אניות מהירות וטובות ביותר, במספר שאין עליו הגבלה; אך אם אין אנשים מאומנים ומושמעים שיפליגו באניות אלו, לא יוסיף מספר האניות ולא כלום לשורות המדינה.

קשה להניח כי תהיה לארצות־הברית שהות להכין במשך חדשים רבים, את כלי־ההתגוננות שלה — כפי שקרה הדבר במלחמת־העולם האחרונה. על כל פנים, ספק הוא אם תהיה שהות לטפח ולחנך ימאים מנוסים. הצי המסחרי חייב, איפוא, להיות מאורגן כך שלא יצטרך לסמוך על עתודות וטירונים כדי לעמוד במערכה — ולנצח.

אין להגיד שכיום שוררת משמעת מופתית בכל האניות המסחריות שלנו. תיקים על עבירות המשמעת של שרות משמר־החופים אף הם הוכחה בולטת שאין הדברים מתנהלים כתקונם. היו מקרים של התנפלות, עם סכין ביד, בכוונה לרצוח. היו מקרים שמלחים הופלו במתכוון מעבר למעקה לתוך הים. יש עדויות על חוסר־יעילות בעבודה בגלל שכרון מופרז. אנשי הצי המסחרי נתפסו בהברחת סיגריות

אלה שהפליגו בימים יודעים כי שנים-שלשה אנשים מסוגלים לעורר מהומה בין צוות של אניה. רוב קציני הצי המסחרי הם ימאים מקצועיים, השומרים על כבוד המקצוע, ואין ברצונם לסבול שכמה פרחחים יקלקלו את שמה הטוב של הימיה המסחרית האמריקאית.

שרות משמר-החופים האמריקאי, האחראי במידה מסוימת למידת המשמעת על הספינות האזרחיות (עד כה הן עוגנות או מפליגות במים הטריטוריאליים של ארצות-הברית) עושה פעולה חינוכית רבה בין המלחים.

אחת השיטות הבדוקות ביותר לשמור על רמה גבוהה בין מלחים היא להעניש בשלילת תעודות מסוימות — תעודות שבלעדיהן לא יקבל האיש עבודה בשום אניה מסחרית. לגבי קצינים, יש גם בצי המסחרי חוק שלפיו אין נותנים תעודות ימיות אלא לאחר שנערכה בחינה מדוקדת לא רק של

ידיעותיו של המועמד כי אם, גם של אפיו. באניות, שבית-קבולן עולה על מאה טונות, חייב כל מלח העולה על ספונן לחתום על חוזה-עבודה רשמי עם רבי-החובלים, לפי נוסח רשמי אחד. בנוסח זה יש סעיפים המדברים על משמעת, וכל עבירה פלילית, שנרשמה בספר-הנסיעות של הקברניט, נמסרת לידיעת השלטונות המוסמכים ברגע שהזרת האניה מהפלגתה.

ביטול תעודות-ספנות הוא עונש בחומרתו, ואין מוציאים אותו לפועל אלא לאחר משפט, שיש בו לנאשם רשות להתגונן ולהסביר את עמדתו.

למרות כל זה, אין החוקים הקיימים כיום בצי המסחרי מספיקים כדי להפסיק את מקרי ההוללות והשכרון, המסתיימים בהכאות עד דם. הממשלה נדרשה, איפוא, להוציא חוקה מתאימה כדי לחוק את המשמעת בצי המסחרי — שעלול ליהפך, כאמור, ביום בהיר אחד לצי-עיוור בשביל הצי המלחמתי.

התשובות היו משביעות רצון

חיל-הצי, חיל-האוויר, משמר החוץ פים, שרות הבריאות והחברה לחקר החופים.

כדי לבדוק ולרשום את כל מה שהתרחש בשעת ההתפוצצויות, הובאו לאניווסטוק באוירונים לפחות 50.000 טונות מכשירי מדידה שונים.

דו על-ידי המעבדה המדעית בלוס-אלאמוס במשך השנתיים האחרונות בות".

ביחידה, שבצעה את הנסיונות האטומיים, השתתפו 9.800 איש. בכלל אלה היו גם כמה וכמה אזרחים, והיתר היו אנשי צבא, צי,

לאחר נסיונות, שנערכו בשעתו באניווסטוק על-ידי הצי האמריקאי, בהטלת פצצות-אטום, השיב ראש הפלוגה שערכה את הנסיונות לשאלות העתונאים:

"היו אלה נסיונות של מעבדה, למעשה. רצינו להוכיח כיצד פועל לות הפצצות, שהוכנו בארצות-הברית בשנתיים האחרונות. קבלנו את התשובות — ומצאנו כי הן משביעות רצון".

הנסיונות נערכו בלי השתתפות נציגים מארצות זרות. שום הודעה רשמית לא נמסרה אחרי הנסיונות על טיבן, מחוץ לזה שהפצצות לא הוטלו מן האוויר. נודע עוד כי נערכו באניווסטוק שלש שורות של התפוצצויות, "אנו יכולים רק להגיד כי הפצצות פעלו", אמר הגנרל הול, מפקד היחידה שערכה את הנסיונות, כשנשאל על-ידי עתונאים. "היתה זו תוצאה של שיטות שעוב-

"דרי מטה" סבורים ש, למעלה "שורת ממש, אידיה..."

הצי הנורבגי

צוללות גרמניות רבות נקראו ממארבן בימים לבוא לחסום את הדרך בפני הצי הבריטי, לבל יחוש לעזרת. מטוסי הר.א.פ. הלמו ברכוזים אלה של ארמדות הפלישה. צוללות בריטיות רוכזו במי הסקגר, ומימי נורבגיה מוקשו בכמה מקומות, כדי לאלץ את הגרמנים לצאת אל מרחב הים, מקום שם ארב להם הצי הבריטי.

ההתנגשות הראשונה בין הפולשים לבין כחות הצי המלכותי הבריטי, נתחוללה ב-8 באפריל, לא הרחק מטרונ-דיים. המשיחתה הבריטית "גלורוס" נאלצה לשוב על עקביה כדי לאסוף אחד מאנשיה שנפל המימה. כך נותקה מעל השייטת שלה. כאן תפשוה אניות האויב והורידוה מצולות. לאחר מכן טבעה צוללת פולנית שבשרות הבריטי, אנית-הובלה גרמנית בת 5000 טון במימי הסקגר, ואף צוללת בריטית הביאה כליה על אנית-דלק גרמנית טעונה 7000 טון שמן.

סמוך לחצות הליל אור לתשעה באפריל נגשו יחידות חלוץ של השייטת הגרמנית אל פיורד אוסלו. כאן נתקלו בצידת-לוייתנים נורבגית, אשר ירתה עליהם ירי-אזהרה בתותחה היחיד, וצותה עליהם לעזור. אניות הגרמנים השיבו אש כבדה, מחצו את הספינה הנורבגית ופצעו פצעי מות את קברניטה, הקרבן הנורבגי הראשון. צופי המבצרים של איי-פיורד השגיחו בצי הקרב ופתחו מיד באש. אך אש זו בלתי יעילה היתה במדה זו שהגרמנים לא טרחו אפילו לענות עליה והמשיכו דרכם במלוא הקיטור. צוללת שנסתה להתנגד הותקפה בפצצות-עמק ונאלצה לצוף על-פני המים ולהכנע.

חלוץ השייטת הנאצית התפור לפני הורטן. כאן קרבו ארבות-טורפדו ושולות-מוקשים נורבגיות ופתחו באש קטלנית ומדויקת. ארבת-טורפדו גרמנית נפגעה קשות ושתי שולות-מוקשים טעונות חיל-נחיתה צללו במים. הספינה הגרמנית "אמדן" בת 5400 טון, הופיעה. ספינה נורבגית פנתה מיד לקראת אויב חדש זה שעלה עליה בכחו בהרבה, פגעה בו כמה פגיעות ונסוגה. ספינה נורבגית אחרת נפגעה קשה ורב הובלה נהרג.

עם פלישת הבוק הגרמנית לנורבגיה, ב-9 באפריל 1940, הוטבע רובו של הצי הנורבגי או נתפש בידי האויב. רק אי אילו אניות-מלחמה קטנות הצליחו להתחמק ולהגיע לבריטניה. אניות אלו בצרוף אחרות שנמסרו לממשלת נורבגיה הגולה המשיכו באומץ-לב את המלחמה בנאצים.

במרס 1940 היה הצי הימי הנורבגי מורכב מ-4 ספינות משמר חוף, 7 משחיתות זעירות, 26 ארבות-טורפדו, 9 צוללות, 11 מטילות מוקשים וכחות עזר שונים.

רובו של הצי הזה היה מיושן ביותר. כמה מטילות מוקשים נבנו עוד ב-1874 וצוללת אחת — ב-1860! הגדולות שבאניותיו לא עלו בנפחן על 4000 טון ורוב כלי השיט היו בעלי מהירות קטנה. אף כי היו בצי גם כמה אניות חדשות, הנה בדרך כלל היה כשרו הקרבי מוגבל מאד.

אין לומר כי לא צפו הנורבגים להתקפה. מטותיהם ערכו תכניות הגנה מפורטות, אך אלו לא נשאו פרי ולא יכלו לעמוד בפני ההתקפה הגרמנית המתואמת. שהלמה ביבשה, בים ובאוויר בעת ובעונה אחת ובעצמה מכרעת. אף אומץ-הלב הרב וההחלטה הנחושה של הנורבגים לא יכלו לעמוד להם.

יומים שלוש קודם ההתקפה הגיחו מוילהלמסהפן שייטות חזקות ובראשן אנית-הקרב "שרנהורסט" והסיירת הכבדה "אדמירל היפר". הן שמו פניהם אל נרויק. טרונ-דיים וברגן. כח אחר, ובראשו "אנית הכיס" "אדמירל שירר" הפליג מקיל ושם פניו אל חופי נורבגיה הדרומיים, למן סטבנגר ועד ארנדל.

כח שלישי עלה על אוסלו הבירה. בראשו עמדה "ליוב". אניות אספקה וספינות סוחר נלוו אל השיירות והסיעו את מרבית כחות הכבוש. כן עגנו בנמלי נורבגיה עוד מקודם אניות-משא גרמניות שבאו לטעון, כביכול, דגים, ברזל ועפרת, אך למעשה חבוייה היתה בהן אספקה צבאית והן צפו לשעת ההתקפה.

בעוד המערכה בהרטן נטושה, המשיך הכח הגרמני העיקרי את התקדמותו במעלה הפיורד, ועם שחר הגיע לאי אוסקרסבורג, מעוז־הים של אוסלו. תככי הגיס החמישי לא עמדו הפעם לגרמנים וסלולות־ההגנה האדירות היו דרוכות על המשמר.

בינתיים הפציצו מטוסי הנאצים את שדות התעופה של אוסלו, הנחיתו עליהם כ-2000 צנחנים, והחלו עולים על הבריחה חסרת הישע ונכנסו לתוכה בשתיים אחה"צ.

קריטיציאניסנד, הגדול שבנמלי חוף הדרום ובסיסי צי
חשוב הותקף לאחר עלות השחר ע"י הסיירת הגרמנית
„קרלסרואה" וכמה משחיתות וכלי־שיט אחרים. להגנתו
של הנמל עמדו סוללות תותחים על האי אודרויה שבפתחו
נמצאו שתי משחיתות קטנות ושתי צוללות. עם התפור
הערפילים, כשעה לאחר עלות היום, נתגלו אניות האויב
בסמוך לפתח הנמל. אנשי סוללות אודרויה, ששמעו הקרב
בפירור אוסלו הגיע לאזניהם, עמדו דרוכים על מִש־
מרתם, ופתחו באש כבדה ומדויקת. אנית הובלה גרמנית
נפגעה קשה. בראשונה פרצו להבות עזות. ה„קרלסרואה"
נאלצה להסוג ולהסתר בערפל. ההתקפה הראשונה נהדפה
אפוא.

הצי בקריסטיאנבנד קבל מברק בכתב־הסתרים הנורבגי המודיע כי שייטת משחיתות צרפתית חשה לעזרתו ותגיע בקרוב. זמן קצר לאחר מכן הגיעו שש משחיתות מתוך הערפל, מובן כי הן הניפו את הדגל בן שלשת הצבעים (הצרפתי) ואודרויה עצר את אשו בהכנסן אל הנמל. עם עברן את אודרויה, הפכו המשחיתות פניהן בסבוב חד, הסירו את דגל צרפת והניפו את דגלן הן. קריסטיאנבנד, אודרויה ואניות המלחמה הנורבגיות נתונות היו עתה בידן לשבט או לחסד. עם הופעת המפציצים הגרמניים, נאלץ המפקד הנורבגי להכנע והגרמנים נכנסו העירה.

מרכז-הצי השלישי, ברגן, היה מוגן ע"י טוללות-
חוף, מפציצים, ומספר ניכר של מטילי טורפדות. הכח
הנאצי התקרב בחצות ליל, אור ל-9 באפריל, ונתקל
בספינת משמר נורבגית. באנגלית צהה הודיעו הגרמנים
כי הגם שייטת בריטית הבאה לעזרת נורבגיה. אך הנור-
בגים לא קבלו הסבר זה ופתחו באש, אף החלו מטילים

ש ר ט ט : ד. גלבע

מוקשים בפתח הנמל. שתיים מאניות הגרמנים נפגעו ומספר מאנשיהן נהרגו ונפצעו. עם שחר באו מפציצים כבדים לעזרת הפולשים ויחידות נחיתה עלו על החוף; הסוללות נאלצו להכנע, אך כמה מן האניות הנורבגיות הצליחו להתחמק בטרם בוקר.

מבואתיה של טרונדיים, הבסיס החשוב שבחוף המערב, היו מוגנים ע"י סוללות תותחים משני עברי הפיורד, זורת-מוקשים אחת וכמה ארבות-טורפדו. גורם האפתעה לא יכול עוד לבוא כאן בחשבון, שכן נודע כבר על הקרב בפיורד אוסלו. על כן החליטו הגרמנים לפרוץ אל הנמל בכל מחיר. הם חלפו בזיגוג במלוא המהירות על פני מערכת הבצורים הראשונה, אך בשניה נתקלו באש חזקה. הושבה אש וזורקורי הסוללות כבו. אך שתיים ממשחיתות האויב נפגעו קשה ואחת נאלצה לעלות על החוף. יתר המשחיתות העלו מסך-עשן ובעזרתו הצליחה הסירות לחדור אל המעגן הפנימי. יחידות נחיתה בסיוע מפציצים השלימו את כבוש העיר. תוך הקרב צללה שולת-המוקשים הנורבגית, אך כמה מכלי-השיט הקטנים נמלטו. משחיתה גרמנית טובעה ג"כ ע"י מפציצי הצי הבריטי.

כח גרמני חזק עלה על נרויק וגשא אתו חטיבת נחיתה ולוחמי הרים על צידם. שייטת המשחיתות הגרמניות הגיעה אל מול הפיורד המוליך אל נרויק. כמה מהן נשארו לשמור על פי הפיורד והיתר חדרו למיצר ונתקלו בספינות משמר נורבגיות. אחת מאלו נסוגה לנמל נרויק ושתיים טובעו מבלי שישאר איש אשר יספר את פרטי אבדן.

מן האניות אשר נמלטו מחופי נורבגיה המתקפים, אל ספינה נורבגית אחרת שגר המפקד הגרמני ציר להציע לה כניעה. ההצעה נדחתה אך בשעה שהציר היה בדרכו חזרה אל אניתו, והאניה הנורבגית השתתה את אשה כדי להניח לו לחזור בשלום, הוטל אליה טורפדו והיא צללה על 200 אנשים ורק 8 ניצלו. האניה האהות לזו הטבועה, הותקפה אף היא במפרץ נרויק. היא הצליחה לפגוע בשתי האניות התוקפות, אך טורפדות הלמוה באחוריה ובחדר המכונות, והיא שקעה תוך דקה אחת. 90 מאנשיה ניצלו ע"י אנית-סתר, ביניהם רבי-חובלה, שנלכד בחדר המפות, אך בצלול האניה נפרצה הדלת בכח לחץ המים והוא מצא את עצמו על פני הים!

התנגדות הצי הנורבגי פסקה והגרמנים החלו נוחתים על החוף. 14 אניות-הסתר הגרמניות שעגנו בנמל, נתגלו עתה כאניות אספקה שנשאו נשק כבד, תחמושת ומוון. והמשיכו במלחמתן, הצטינה ביחוד ה"סלייפנר". אשר הפילה לפחות 5 מטוסי אויב וטבעה כמה מובילות. יתר

האניות הנורבגיות המשיכו להלחם עד שטובעו או עד כלות תחשומתן ודלקן ואז טובעו בידי אנשיהן, אשר יש והעלו את תותחיהן על החוף והמשיכו להלחם על היבשה.

שיטת ארבות-טורפדו תקפה את בצורי לרני שהיו כבושים בידי הגרמנים, השתלטה עליהם ואת תותחי המצר דות העבירו להגנה על החופים. ספינות-הטורפדו אף העזו להגיע מן הפיורד ולתקוף אניות אספקה וטבעו כמה מהן. לבסוף שגרו הגרמנים כח עצום בראשות "שרנהורסט", (26000 טון) וכל אניות המלחמה הנורבגיות הקטנות טבעו משך יום או יומים.

אבדות הצי הנורבגי בשני ירחי המערכה — אנושות היר. מלבד האניות שטובעו — נתפסו רבות, בעיקר בהורטן. לאחר שהדשו פניהן ונקראו בשמות חדשים — החלו משמשות את האויב.

13 אניות בלבד הצליחו להגיע לאנגליה. על בסיסו של גרעין זה החל מתארגן צי חדש למלחמה בנאצים. חבר אנשים הושג על נקלה מתוך מלחי צי המסחר, צידי הלויתנים וצעירי הנורבגים שהרבו להמלט מארצם הכבושה כדי לשרת את מלכם ומולדתם. על גרעין הצי נוספו ציודות-לויתנים שהוזמנו באנגליה קודם המלחמה ועתה צוידו והותאמו למלחמה בצוללות, לשלות מוקשים וכו'. כמה משחיתות שנמסרו לבריטניה מאת ארה"ב, הושאלו לנורבגים. הצי הנורבגי קטן היה, אך יעיל ונמרץ. הוא השתתף בפעולות רבות ותקף את האויב במימיו. כן מלא תפקידים שונים בימים ובאוקיינוסים רחוקים. צי-הסחר הנורבגי שהיה הרביעי בגדלו בעולם, הצטרף אף הוא אל בנות-הברית — כ-1000 אניות-סוחר נמצאו בחו"ל בעת הפלישה, פעולתן הביאה תועלת לא תשוער.

במשך 1942 גדל הצי הנורבגי ע"י הוספת אניות רבות. מעתה פעלו האניות הנורבגיות בשיטות נפרדות. הן השתתפו בפעולות רבות והצטינו בהן עד למאד. פעם עמדו בגבורה רבה בפני התקפת צוללות מרוכזת שארכה ארבעים ושמונה שעות רצופות.

בדצמבר עמדה שוב שייטת נורבגית בקרב על שיירה משך ארבעה ימים. כמה אבדות נגרמו לשיירה אך שתי צוללות אויב הושמדו וכמה אחרות נפגעו. תוך שלשים וחמש התקפות אחרות פגעו הנורבגים לפחות בשלש צוללות שנאלצו לצלול, והחריבו צוללת אחרת.

קורבטה אחת, משחיתה, צוללת, ספינת משמר ושולת מוקשים אבדו לנורבגים בפעולות המלחמה.

כך המשיך הצי הנורבגי הזעיר את מלחמתו המפוארת הראויה למיטב השבח והתהילה. עברית: צבי רון

מה שהאויב רוצה לדעת יותר ממך.

(מתוך ספר-ההוראות למלח האמריקאי)

שהם מומחים.

ההתפארות היא מחלה מדבקת. אתה היית, אולי, שותק או משוחח על מזג האוויר — אבל חברך מתחיל לספר בחברה על מבצעים שעשה הוא, ואתה נגרר אחריו, כדי להוכיח לחברתך כי יש לך תפקיד לא פחות חשוב... הבחורה שומעת את הדברים בתיאבון — וכן המרגל.

להגיד כי „אני יודע איזה סוד” בקשר לענין זה או אחר — זה כמעט לגלותו. אם אתה מעורר את סקרנותו של המרגל, הוא ינסה להשיג את הפרטים החסרים או להבין דבר מתוך דבר על ענינים, שאחרת לא היה מתעניין בהם בכלל.

אל תאמין לאיש ועל תסמוך על איש. מה שידוע לך על הצי — אינו שייך לך. זהו סודו של הצי, ורק הצי יכול לדעת אותו. אל תחליט על דעת עצמך למי מותר לגלות דברים ולמי לא. מרגל טוב אינו מעורר כל חשדות בעיני מי שאינו מכירו. הוא נראה כאחד מבני הארץ המגינים עליה בדמם. והוא מכיר, בודאי את תנאי הארץ לא פחות ממך. מה שחסר לו זוהי האינפורמציה הסודית על הצי, שידועה לך.

אתה סבור, למשל, כי הוריקן או אחיך הצעירים הם אנשים שלא יבגדו בארצם. בודאי שאינם מעוניינים להפיץ ידיעות המועילות לצד הלוחם בך, בבנם, באחיהם. ואף על פי כן, אל תספר להם מאומה על מה שאתה עושה! הנסיון מוכיח כי אם ירבו האנשים, היודעים באיזו אניה אתה עומד להפליג ומתי אתה עומד להפליג — וקטנו הסיכויים שתחזור בשלום הביתה.

יש דרכים שונות להוציא ידיעות מפך. יתכן שאבד ויכוח יגיד מי שהוא שעבודתך בצי אינה חשובה, כי תפקידך — אין ערך לו, ויביע ספק בזה שאמרת כבר על הצי. ואתה, כדי להוכיח את חשיבותך או לבסס את הערכתך, תפתח פיר ובהתרגשותך תספר דברים שהאיש רוצה מאד לדעת...

העתונים, בדרך כלל, מספרים מעט מאד על הפעולות הצבאיות. יש והם מספרים דברים בלתי-

ברגע שנכנסת לצי, לומד אתה דברים שהאויב היה רוצה לדעתם עוד יותר מאשר אתה בעצמך. כל זמן שאתה משרת בצי, תלמד דברים יותר ויותר, דברים שהאויב היה רוצה להכירם יותר ויותר. וככל שתרכיב ידיעותיך על השרות שאתה גאה עליו, כן תסכן יותר את עצמך, את חבריך ואת ארצך אם לא תדע לשמור את פיה.

האויב רוצה לדעת הכל, ויש ופרט בלתי-חשוב ביותר מדברייך יעזור לו להבין כמה וכמה עובדות, שאת פירושן לא יכול היה להשיג עד כה.

כלום יכול אתה לקחת על עצמך את האחריות לחייהם של חבריך ושל בני ביתך?

ואל תגיד: „אני יודע מה חשוב ומה לא!”

האויב — הוא היודע מה שחשוב לו. כמובן, אין אתה מעוניין להטיל שואה על ארצך, ולא על עצמך, בודאי. אולם אוהב אתה להתפאר, לספר „ציזבאטים”, להראות גבור בעיני עצמך ובעיני חבריך וחברותיך על היבשה... נעים מאוד לראות כיצד פוערים הם את פיהם ופוקחים את עיניהם לשמעם על התנהגותך בשעת קרב, או על הנפלאות שאתה עושה בשעת אימונים... ואתה שוכת, חביבי, כי יש אזנים לכול!!

הענין הוא בזה שאינך יודע תמיד מה חשיבותה של העבודה, שנמסרה לך ברגע זה בצי. ואולי מנחש אתה בעצמך כי מה שאתה עושה כעת הוא הכנה למבצע שהכל מחכים לו — או שאיש אינו מצפה לו. אתה יודע, בודאי, איזה אניות עוגנות בנמל, ואולי הגיעה לאוניך השמועה היכן היו חבריך שעל אניות מסוימות. אנא, אל תספר זאת לאיש! אל תתפאר בפני חבריך על היבשה בידיעות מסוג זה! התגאה בזה שאתה מייטיב לרקוד. התפאר בזה שאתה מייטיב לשיר. אך אל תתפאר בזה שאתה יודע מה עושה הצי — כי זה מענין אך ורק את האויב. אין זה מוסיף לך שמץ של כבוד אם תספר על הצי: הלא ברור לכל אדם שחייב אתה לדעת יותר דברים על הצי מאשר אורה היושב בעיר — אולם רק סוכני האויב יבינו את סיפוריך לאשורם, משום

מטוסים ופעולות-אוויר: האויב משתוקק לדעת את כל התמורות החלות בחיל-האוויר של ארצך, ועל שינויים בפקיד ובחומר האנשי של עובדי המטוסים. כן תעזור לאויב כל ידיעה על סוג המטענים המוטסים עלידי חיל-התעופה שלנו.

ביצורים והגנה אנטי-אווירית: מקום הביצורים וצורתם שהן ידיעות חשובות מאד בשביל האויב. לכן, אם רוצה אתה לגרום לאבדן חייהם של חבריך, השומרים על עמדה מוסווית — תספר על מקום המצאה למספר רב ביותר של אנשים, שאינם צריכים לדעת עליה... יהיה לך כלל: מוטב שלא לספר בחוץ על שום סידורים באזור, שאתה חייב לקבל רשות מיוחדת כדי להכנס לתוכו.

נשק וציוד: אתה יכול להראות לממונים עליך את בקיאותך בסוגי-נשק שונים; אך מוטב שלא תעשה זאת בנוכחות זרים. כשישאלוך על המכ"ם (ראדאר), תגיד שלא שמעת מעולם את המלה הזאת. דבר-ידפוס או מוסמכים אחרים, שאנשי-הצי חי-בים לראותם אך האויב מחויב שלא לדעת על קיומם, מסומנים באחת משלש הדרכים דלקמן:

„סודי“ — זהו חומר שגילוייו עלול לסכן את שלום המדינה. „סודי בהחלט“ רשום על תעודות, שרק מעטים מאד רשאים להסתכל בהם. כשמגיעות אליך ידיעות, שקראת עליהם בתעודות המסומנות במלה „סודי“ — מוטב שתעיר על כך את לבם של הממונים עליך.

„פרטי“ — זהו סימן לחומר פחות חשוב, אף על פי שגילוייו ברבים היה מזיק לשמה הטוב של המדינה. אל תשאיר לעולם דבר-ידפוס או חוזרים המסומנים במלה „פרטי“.

„מוגבל“ — הכוונה לחומר שלפי תכנו הוא „פרטי“, אולם טובת הענין דורשת שחוג יותר רחב יקרא בו. חומר „מוגבל“ מופץ בין אנשי-צבא או פקידי ממשלה, המטפלים בבעיה שבה דן החומר.

צנזורה

על מנת לחסום את הדרך להסתננות הידיעות, עורך הצי ביקורת של כל הדואר היוצא והנכנס לאניות ובנקודות מרוחקות. כל מכתב פרטי חייב לעבור צנזורה, ואין לחתמו לפני שהוא מוכנס לתבת-הדואר. חוקי הצנזורה נערכו לאחר נסיונות מרים מאד. ידיעות ממדרגה ראשונה מגיעות לידי האויב משום שכותבי המכתבים אינם יודעים מה מותר ומה אסור לגלות. ולא רק ידיעה ברורה, העוברת לאויב, מסכנת את הצי, אלא גם רמזים על

מדויקים. אתה היית בפעולה או שמעת סיפור מוסמך על המקרה. אנא, אל תחזור עליו בפני איש! יש סיבות רבות רבות מפני מה העתונאי לא יכול היה לספר את כל האמת על המבצע. הוא בודאי מעונין, לא פחות ממך, לספר לקהל את כל מה שאפשר היה לספר. ואל תחשוב כי אתה יותר חכם מאנשי העתון אם תגלה את הדברים שהם לא ידעו או לא ספרו. עבודתך בצי עוזרת למאמץ המלחמתי, ואתה רשאי בצדק להיות גאה על חלקך בהצלחת הצי. היה גאה על חלקך במאמץ המלחמתי שאתה זוכה בו עלידי שתיקתך.

אין אנו יודעים כיצד פועלים סוכני האויב כדי להשיג ידיעות. יתכן כי פרט קטן, ששמע אחד מסוכניו במקום אחד של הארץ, יצטרף לתמונה שלמה כשיצורף, בארץ האויב, עלידי מומחי הריגול שלהם, עם פרטים אחרים, חסרי-ערך כשלעצמם, הבאים מפינות שונות של ארצנו. לפיכך, הוזהר — ואל תדבר בכלל על עניני הצי.

המלה, המגלה סודות, משול בעצמו לאויב, אף כי לא התכוון מעולם לפגוע במאמץ המלחמתי של הארץ. הוא יכול להיות מלח טוב, המצטיין בעבודתו ובפעולתו בקרבות — אבל פטפוטי גורמים יותר רע לעמו מאשר כל הטובה שצומחת לצי ממסירותו בתפקיד.

ואלה הם הנושאים שעליהם מוטב לך לא לשוחח עם איש:

היכן נמצאים כוחות הצי או אניותיו, כמה הם ולאן פניהם מועדות. — אתה יכול לדבר על מוריד בבסיס האימונים, אתה יכול לספר על אנשים המשרתים במשרה הימית — אך זה הכל. מי הם עובדי אניות המלחמה, מה תפקידם, באיזה קרבות השתתפו ולאן מעבירים אותם — הנה סוג הידיעות המענין את האויב. אל תדבר עם איש על מה שאתה לומד, בפרט אם המדובר הוא במקצועות מיוחדים. ואל תגלה איזה אימונים אתה עובר.

אניות ומטען. — האויב מעונין מאד לדעת איזה מטענים נשלחים או מגיעים לנמלי הארץ, ובאיזה אניות. האויב רוצה מאד לדעת, כמו כן, כל מה שנוגע להגנת נמלים, שדות-מוקשים, בנין ספינות או רכישת אניות.

נזקים ואבידות: רק מה שפורסם רשמית יחשב בעיניך לאבידה או לנזק, גם אם ידועים לך פרטים נוספים. חבריך, על כל פנים, אינם צריכים לדעת יותר ממה שאפשר לקרוא בעתון.

קיום ידיעות סודיות.

אין הצנזור מתערב בחייך הפרטיים. אין הוא מכיר אותך, וכל מה שאתה כותב במכתבך בענינים אישיים מתנדף מזכרונו עשר דקות לאחר שקרא את מכתבך. אולם הצנזור התרגל לבחון כל מלה מבחינה בטחונית, והוא יעכב כל משפט שתכנו עלול לסכן את האניות ואת הבסיסים. הצנזורה הכרחית בצי, כיון שאנשי הצי מראים קלות־דעת מרובה, פשוט מחוסר־ידיעה על המותר ועל האסור.

האיש, הכותב מכתב הביתה, רוצה לענין את בני הבית. יש ברצונו לספר להוריו או לאחיו באיזה הרפתקאות מרעישות השתתף. לכל איש ואיש יש לפחות חבר נאמן אחד, „שאינו סכנה לגלות לו את הכל“. חבר זה, או אב זה, אינם מרגלים — לא, בדואי שאינם סוכני האויב הם! אולם החבר הזה, שיודע מעט מאוד על חשיבותם של דברים, עלול לפטפט לתומו על ענינים, שסוכן האויב ירצה לדעת עליהם פרטים חשובים.

יצרך יעוררך לרמות את הצנזורה: אתה שם את מכתבך בכיס מעילך ושולחו בדואר רק לאחר שירדת מן האניה. אתה עלול על־ידי כך לפגוע בחבר־יך. אם זהו רצונך — רמה את הצנזור כראות עיניך...

אך אם ברצונך לשמור על אניתך ועל חייך וחיי חבריך, מוטב שלא תעשה כך. ומוטב שלא תשלח גלויות מצוירות מעבר לימים, המגלות באיזה מקום ביקרת. אל תספר על תנועת אניתך, ולא על תנועת אניות אחרות.

אל תספר על נזקים שנגרמו לאניות, ולא על אבידות שנגרמו לאנשיהן.

אל תשתמש בקוד או בכתב־סתרים.

אל תכתב במכתבך מאומה מזה שלא היית רוצה להגיד באזנו של האויב.

ביצד להתנהג בשבי

כשרונך לשמור סוד יבחן בחינה קשה, אכזרית אולי, אם יגרום לך מולך הרע וטיפול בשבי האויב. יש כלל אחד שעליך לזכור אותו וללכת לפיו — כלל אחד ויחיד, אך חשוב מאד: מסור את שמך, את דרגתך ואת המספר הסידורי שלך, ותו לא. זכור את הכלל, שגן אותו, והתנהג לפיו.

לפי החוקים הבינלאומיים, אין אתה חייב למסור שום ידיעה אחרת לשוכיך. ברגע שתמסור את שם אניתך, ותגלה לאן היו פניה מועדות — תקל על

האויב להשמיד את שארית חבריך.

אם מתברר לך שאתה עלול ליפול בשבי, השמד כל פיסת־נייר עם רשימות וכל תמונות. השאיר רק את השרשרת עם מספרך, את ספר־התשלומים, ואת כספרך. השמד או זרוק הימה כל דבר אחר.

האויב ינסה להוציא ממך ידיעות בדרכים שונות. יש לו חוקרים מאומנים ופקחים, שינסו לדובב את השבויים. אל תחשוב כי פקח אתה מהם, כי הם יודעים מה שצריכים הם לדעת, ואין אתה יודע מה מותר לך לגלות.

אל תנסה לשקר, ואל תתן ידיעות כוזבות, ואל תחליט על דעת עצמך מה מותר ומה אסור לגלות. זכור כי סוכני האויב יחקרו גם שבויים אחרים, וידעו לחבר קטעי־ידיעות לתמונה שלמה.

האויב עלול להשתמש באמצעים שונים ומשונים כדי להוציא ממך את הידיעות הדרושות לו. יתכן וינסה להראות את רוחב־לבו; ויעזור לך בהרבה מקרים. הוא עלול להכניס בקרבך סוכנים, המתחפ־שים כשבויים, אף כי כל תפקידם הוא להאזין לשיחותיך ולמסור לאויב כל פרט מענין מדבריך. יתכן ויציג לך האויב יחס מיוחד תמורת הידיעות שברשותך. אל נא תרשה שירמוד: ברגע שיסחוט ממך האויב את הידיעות הדרושות לו, לא יתיחס אליך טוב יותר מאשר לאחרים.

כנגד זה, עשה הכל כדי להשיג ידיעות על האויב. למד את לשונו, ועשה הכל כדי להמלט מהשבי. כשתחזור לארצך, תהיינה הידיעות שתשיג על האויב לעזר לאנשי הצי.

והעיקר: היה גבור — אל תתרברב בגבורה. הסתכל בשבע עינים והטה אזניך לשמוע, אך חסום את פיה. מסור את שמך, את דרגתך ואת המספר הסידורי שלך — ושתוק.

צלם: ר. מיהלשטיק

קברניטים יהודים בציי העמים

בונה אניות מהולר

בין מיני הנשק שיש בהם משום הכרעה לנצחון הוא, לפי חות דעתם של כל המדינאים, בנין האניות בנפח מספיק. לשם כך תיכון רוזולט את התכנית הכבירה של בנין האניות באמריקה. כאן מסופר על האיש שפעל גדולות בנידון זה בתקופת שתי מלחמות העולם.

הדבר היה ביוני 1926. השמש כבר להטה על גבי הכתים, הבריות חפשו להם צל קריר ומשקה צונן ומרענן, והנה הכריזו הנערים מוכרי העתונים בחוצות ניריורק: "51 הועלתה". בעתונים מסופר באותיות גדולות, כי הצוללת "51" שטבעה בהתנגשות עם האניה "עיר רומא" הועלתה מקרקע הים.

העלאה זו יש לראות כאחד מן המעשים הנועזים ביותר של הצי, והקצין המפקד על מחלקת ההצלה, אדוארד אלסברג, קיבל מהממשלה אות הצטיינות... כעבור שלש שנים קראו שוב הנערים מוכרי העתונים את השם אלסברג.

הפעם מספרים העתונאים ש, האגודה הספרותית של אמריקה זיכתה בפרס במאי 1929 את הספר "במצולות" מאת אדוארד אלסברג. ספר זה, מספרים העתונים, כולל את הספור הדרמטי על דבר העלאת "51" עם מטען מתיה.

הספור מוזעזע כל כך עד שהוא מרתק את עולם הקוראים באמריקה, הקוראים את כל הספר בנשימה אחת.

הספר נקרא מתחילתו ועד סופו כרומן. מובעת בו המלחמה של האדם באינטי הטבע, מלחמה דרמטית ביותר. לא במקרה כבר קבל המחבר עד כאן אותות כבוד מאת המשרד הימי על כתביו בענייני הצי.

קצין זה — הנערץ בארצו כגבור ימי וכסופר בענייני הצי — הוא בן דורנו. קודם שכתב את ספרו מסרב היה לא רק לדבר

על מעשה גבורתו שכבר נתפרסם בכל העולם, אלא נמנע היה גם מלהגיד דבר מה על הקרירה המוצלחת שלו בשרות הימי. נבוכ היה כולו למשמע קול התשואות על מעשהו הכביר. צניעותו היתה רבה כל כך, שלא היה לובש את בגדי הקומנדר הנהדרים אלא בימי גנוסיא ובחגיגות רשמיות, ובכל שאר הימים היה לבוש בגדי אזרחים. כי גאוות ההבל היתה בזויה בעיניו ולא רצה להפלות עצמו מהמון הבריות.

אוהב היה את אומנותו במקצע ההנדסה, וביחוד את המכניקה והאדריכליות, שפעל בהן גדולות בבית הספר של דנבר ואנפוליס, שבא לשם כאחד משני המועמדים של המדינת.

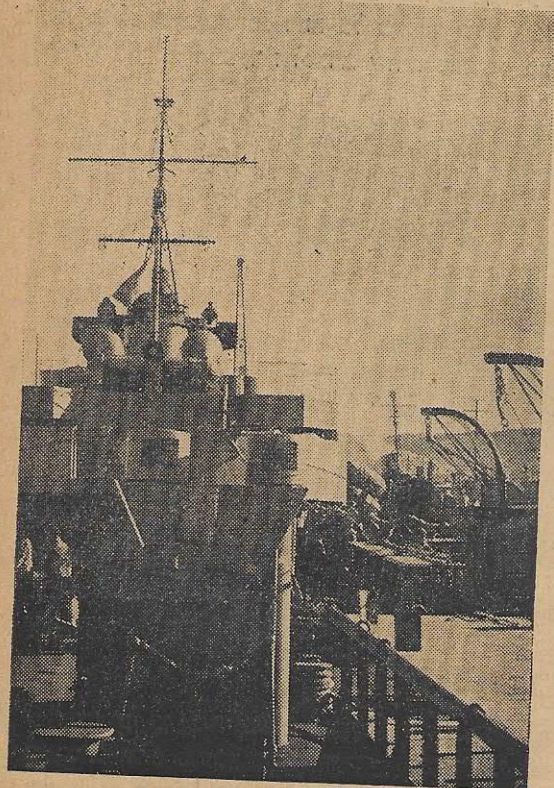
הוא נולד בשנת 1892, בהרטפורט, לאביו שהיה מצוין בהשכלה ובאידיאליזם. האב השפיע על בנו מרוחו ונטע בו אהבת החופש. אחרי לידתו של אדוארד עברה המשפחה לדנבר, כאן בילה את ימי ילדותו, למד בבית הספר והצטיין שם בחריפות שכלו. הוא לא רדף אחר התהלה כדרך רבים מן הצעירים, אלא הכבוד שנחל היה פרי שקידתו ובינתו. במהרה נתן דעתו עליו משרד ההשכלה של מדינת קולורדו והשתדל שיקבלו אותו באקדמיה ללמודי הים שלארצות הברית באנפוליס, בית ספר גבוה זה שכבר העמיד אנשים רבים בעלי שם. כאן הצטיין, כדרכו, בלימודי הקצינות וקיבל אותות כבוד רבים. כשרונותיו הפליאו את לב מוריו כל כך עד שפרסמו את שמו גם בעתונות. אבל התהילה לא העבירה את אלסברג על דעתו. ככל תלמיד אשר גמר את חוק למודיו באקדמיה בא לעבוד בשרות האקטיבי באניות המלחמה. בהיותו בן עשרים וארבע נתקבל כחבר בגדוד הבונים הימי, כבוד שרבים שואפים אליו ואין זוכים בו.

מעשה הבניה ותיכון התכניות והבעיות הטכניות

המדע.

בינתיים נתפרסם שמו בכל הארץ, ובשעה שניגש משרד הבנין האניות בשנת 1924 לבצע את השיפורים באנית הקיטור הכבירה, "לויתן" נקרא לשם כך הקומנדר אלסברג, שקיבל לשם תפקיד זה חופש מעבודת הצי למשך ששה חדשים. הוא הנהיג שיפורים, שחיקו אותם אחר כך בכל העולם.

בשעה שצף ועלה הרעיון בשנת 1926 להעלות ממצולות ים את הצוללות הטבועות, היה נראה הדבר כפרי הדמיון ואיש לא האמין באפשרותו. כי עד הזמן ההוא לא נמצאו דוגמאות לכך. אבל כל איש ידע: אם יש מקום לכך הרי לא יוכל לנסותו בהצלחה אלא אדוארד אלסברג. לפניו לא היו לא אמצעים, לא מתודה ולא פרוצדורה של מפעל שכמותו. כל זה צריך היה ליצור מעצמו. הוא תיכן את תכניתו, והיה עליו לנצח בקרב הראשון: לשכנע את המשרד הימי, שהדבר יוכל להצלחה בכלל. דבר זה אינו פשוט כל כך, ועבר זמן רב עד שהצליח לשכנע את לבות הממונים על כך באפשרותו. הם התייחסו בספקנות, אבל הוא היה תקיף בדעתו והמליץ

של בנין האניות בכלל, ענינו אותו ביותר, ובמקצו זה רכז את ידיעותיו וכשרונותיו. בשנים הבאות קנה לו מומחיות רבה בבנין אניות, ובמהרה היה לאחד מן המומחים הגדולים ביותר בארצו הכבירה. חריפות שכל וידיעותיו המתמטיות סייעו בידו לפתור את הבעיות הסבוכות.

אמריקה נכנסה למלחמה. הקצין הצעיר אלסברג קיבל משרה אחראית באנית הקרב הכבדה "טנסי". הוא קיים כאן את התקוות שתלו בו. איש לא עלה עליו בעבודתו על פני מרחבי הימים. הוא היה לוחם מסור בלב ונפש, ומתוך הדברים שנאמרו עליו בדינים והחשבונות הרשמיים, ניכר היה שארצו מצאה בו שוב חייל כביר באמת.

ברם, אף כי קשה היה עליו לעזוב את הים, נצטוו לשוב לארצו. אמריקה זקוקה היתה למומחה הגדול שיעבוד במקצועו בארצו. בהודעה אישית מאת נשיא ארצות הברית, ווילסון, נקרא לשוב למען יעמוד במשרה רמה במשרד הימי בברוקלין. בהתלהבות נתמכר לתפקידו החדש. להפוך את אניות האויב שהוחרמו לאניות הובלה. הרי זה אחד התפקידים הקשים ביותר, שרק מתוך יזמה רבה ורוח כבירה של ממציא, אפשר היה לקימו. אלסברג נחן בשניהם. הוא היה איש בעל רגש אחריות ועבודה יסודית. קודם שנגש למשרתו החדשה הלך שוב אל האקדמיה, כדי להתמחות בתפקידו החדש. וכשחדר לעומק הפרובלמה, שלטה ידו בחומר הנתון לפניו במידה מצוינת כל כך, עד שהנהיג שיפורים חדשים באניות, שזכו לתהילה בכל העולם וחיקו אותם בכל מקום, ונעשו אחר כך ליסוד מוסד באניות הקיטור של האוקיינוס.

חשוב עוד יותר מן השיפורים הללו שכבר הונהגו בימי השלום, היה מעשה הפיכה של אניות המלחמה לאניות הובלה שהוציאו לפעולות בהצלחה מרובה וזריזות יתירה, מפעל שהיה חשוב חשיבות מכרעת בכניסתה של אמריקה למלחמה. אחד מסוגי הנשק המכריעים של אמריקה, חייל בחשאי וביד בטוחה הקצין הימי והמומחה לבנין האניות אדוארד אלסברג. פעולה מלחמתית זו של אלסברג הוכרה בעיני הנשיא ובעיני הממשלה כפעולה בת חשיבות מיוחדת. הוא זכה לאותות כבוד מרובים, עד שלבסוף היו ברשותו כמעט כל המדליות של הצי.

עם סיום המלחמה חזר מיד למכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס, שם השתלם עוד יותר בעבודתו והרבה את ידיעותיו, ובשנת 1922 קיבל את התואר רבן

על כך בהתמדה, עד שסוף סוף הסכימו לכך המוסדות האחראיים.

כשנמסר הענין לידו, התחיל שוקד על המחקרים של מצולות הים, שעזרו לו במפעל. וכשעלה הדבר בידו זכה להערצה ולשם של גיבור לאומי. על ידי אקט מיוחד של הקונגרס נתמנה לקומנדר וקיבל את המדליה של הצי בגלל שרות מצוי. בזה היה הקצין היחידי של אמריקה שקיבל אות הצטינות זה עוד בימי השלום.

אחרי נמל הפנינים מסר רותבלט בידי הקצין הזה תפקידי מלחמה חשובים ביותר. ידיעותיו המיוחדות היו רבות ערך למען הספנות האמריקנית. גבור היום המהולל של מלחמת העולם הראשונה נעשה לקפיטן של הספנות האמריקאית, וכבר פעל במלחמה פעולות כבירות שייחדו לו מקום בין הקצינים המפורסמים של מלחמת העולם השניה.

אחד ממעשיו המצוינים ביותר פעל בנמל מאסוא שבאריתריאה.

את המספנה של הנמל הגדול הזה שיקעו צבאות הציר במים, קודם שעזבו את הנמל ביום 8 באפריל 1941 מפני הבריטים. צבאות הציר התפארו שעשו את מלאכתם ביסודיות רבה כל כך עד שלא יוכלו לתקנו לעולם. המפקד אלסברג, שהיה מפורסם כבר

בשל מעשי ההצלה של הצוללות בימי השלום, קיבל את התפקיד הקשה הזה, שהיה נראה כמחוסר סכני כמעט. הוא ידע את הדבר. אבל ידע גם כמה חשוב הוא לשם המלחמה והאסטרטגיה של בעלות ההסכמה. איש זה הרי כבר עשה פעם דבר "שאינו בגדר האפשר". ברגש אחריותו, במרצו ובידיעותיו, שהצטיין בהם, הוציא את הדבר לפועל. הוא תיכן את תכניותיו, הביא פועלים אמריקנים ובהנהלתו העלו את המספנה, שבה יכלו לתקן גם אניות מרוץ בנות 10.000 טון.

אלסברג גמר את מפעלו, שצבאות הציר ומפקדיהם ראו אותו כדבר שאינו בגדר האפשר, במשך תשעה ימים. הוא תיקן והציל בדרך אגב, גם כמה אניות גרמניות ואיטלקיות, שטובעו גם הן בשעתן על ידי מלחיהן.

וכשגמר את מעשהו הפיק בזה אחד מגדולי מפעלי ההצלה שבתולדות הספנות שבעולם.

הקפיטן אלסברג עבד בחזית המלחמה של בעלות הברית כאחד מן המומחים הגדולים ביותר לבנין אניות והצלתן. וכל אחד מאתנו יודע כמה חשובה היתה חזית זו במלחמת עולם האחרונה.

יוסף קלירספלד

(מתוך "שרי צבא ישראל")

צלם: ר. מיהלשטר

פגז של 2000 ליטראות

הקול. סבורים כי לפגזים אלה י
כח הרסני מיוחד לגבי עמדה
ביטון ושריון פלדה.

רית), כדי לבחון את יעילותם של
פגזים בני 2000 ליטראות, הטסים
באוויר במהירות העולה על זו של

תותח ימי בן 24 אינצשים (הגדול
ביותר בסוגו!) הועמד בשדה הנסר
יים הימי בדאהלגרן (ארצות-הב-

אִים לֶקִים

(ש ר ט ו ט)

- במים הסמיכים, השחורים כזפת.
צפה גוית כלב שטפחה. המים היו
כבדים, חלקים, כאילו רוח לא נגעה
בהם מעודם. גד רקק לעבר הגויה.
אך זו הוסיפה לצוף דומם במין
אדישות פילוסופית.
- טפו! — אמר, בעקמו את
חטמו. — טנופת מזוהמת!...
- שא! — נענה אלי בחיוך —
מה אתה רוצה מן הכלב!
- נבלה! — אמר גד. — ראית
כמה הוא נפוח? הוא מסריח על
פני כל הסביבה...
- מי הנמל היו שקטים וכאילו
עלופי-סוד. אניות רחבות-כרס נחו
בהרחבת הדעת בצד הרציפים
השוממים, והמנופים הושיטו את
זרועותיהם השמימה בערגה דוממת.
- בוא, — אמר אלי — נשחק
בשח.
- גד הניע בבטול. — נמאס — אמר.
— אתה פוחד לקבל מט, — אמר
אלי וצחק.
- בתא היתה מנורת קרביד מרצדת
והבהובי אורה רחפו על פני המים.
— בוא, — חזר אלי ואמר. —
נשחק!
- הנה, נמאס.
אלי פיתק פיהוק גדול.
— החברה הלכה מה?
— הלכו, — אמר גד.
— איש לא חזר עדיין?
— אף אחד מלבדך. למה חזרת?
— אין כסף.
— ככה זה! — צחק גד. — אין
כסף, לא כדאי לרדת לחוף.
— ככה זה.
הם שתקו.
- הבט, הירח עולה — אמר גד.
— כן.
הסתכלו בגלגל כתום-בהיר, ש-
עלה מבין רכסי הגבעות ושהטיל
על הכל נוגה קר ואפרורי.
— ירח מלא, — אמר גד.
— ולפני זמן מה היה זורח מעל
העמק.
- אז מה? — שאל גד.
— אי, מה אתה מבין, גד, מה
אתה מבין בירח!...
- כן.
— הגד, מה היית נותן עכשיו
בעד...
- אני יודע, אני יודע: „להיות
בעמק, ליד אותה בריכה, באותה
חורשה, עם אותה נערה...” זה מה
שרצית להגיד?
- אתה לועג, גד.
— למה לא?...
- גד, כמה זמן אתה בים?
— שנתים.
— אתה יודע, נדמה לי שיש
ממש במה שאומרים שאפשר להת-
אהב בים, וכל השאר... אתה יודע
מה שאומרים.
- כן.
— אתה חושב שיש בזה ממש?
— אינני יודע.
— ולי נדמה שיש. בראשונה לא
חשבתי כלל. רציתי רק להתגעגע.
יש אנשים הנהנים מזה שהם מת-
געגעים. הלכתי לים. רציתי לעשות
משהו יותר משעשועים אחרים.
רציתי להיות משהו מיוחד. אבל...
גד, אתה חושב שכך הם חיי המל-
חים?
- איך „כך”?
- ככה, לשבת ולהתנוון. לעשן
סיגריות ולהפריח טבעות עשן.
להסתכל בשמים ולספור בפעם
האלף את הכוכבים. לשחק בשח
עד שהשח ימאס. ושימאס לרדת
לחוף. ושכל העולם ימאס. אלה חיי
מלחים?
- אינני יודע.
— אתה יודע. אתה כבר שני-
תים על הים. האם קרה לך פעם
משהו מיוחד? הרי הכל בלוף.
- בלוף.
— גד, אמור משהו. אמור שה-
חיים ריקים, שלא כדאי אפילו
לדבר עליהם. אבל אמור משהו.
אתה בן לחיים, נכון?
- ככה...
— הבחנתי בזה מיד, כשירקת
על הכלב. זה מרגיז, נכון? מין
נבלה צפה לה, והמים מנפחים
אותה. והלא זה עור ובשר ועצמות,
ממש כמוני וכמוך. רק שאנו חיים
עדיין, ואת זה העיף מי שהוא
בבעיטה המימה.
- נשנה את הנושא, טוב?
— קשה לשמוע את האמת, מה?
הגד, איזה טעם יש בחיים? הנה,
הפלגנו, הגענו לנמל, ושוב עומדים.
ושוב יורדים לחוף, ושוב זרים,
ובחורות, ובתי-קולנוע...
- גד הציץ בשעון שעל ידו.
— מאוחר, — אמר, — אני הולך
לישון.
- לך.
— לילה טוב.
— ליל מנוחה.
הצעדים התרחקו על ספון העץ
ונבלעו בפתח המדרגות המובילות

למדור המלחים. והלילה לא הופרע עוד.
על הקרש הופיעו שתי דמויות.
גד התנער מהרהוריו.
— האלו! — אמר. — כבר חזר-
תם?

— גד? מה אתה שומר?
— כן, בוב. ומה קרה לך, כל
כך מוקדם חוזרים?
בוב צחק. — תאר בנפשך! —
אמר.

— יש לך קצת קפה? — שאל
בן-ליתו. — ראשי מסתובב כמו
קארוסלה.

— נסיתי לקלקל את עוזי, —
אמר בוב.

— עזוב, גד, אל תשים אליו
לב, — אמר עוזי, ותפס את מצחו
בכפיו, כאילו חושש היה שיתפקע.
בוב צחק.

— בחור כארו! — אמר. אני
מבסוט ממנו. קיבל יסודות בריאים
מאד שם במושב... הוא ברח באמצע.
— מה הענין? איפה הייתם?
— שאל אותו, — השיב בו, —
אני הולך לישון.

— לך לעזאזל! — אמר עוזי.
בוב הלך. עוזי השעין ראשו על
כף ידו האוחזת במעקה. גד ישב
על הספסל ושתק. הירח פשט את
גלימתו הצהובה ועתה הבריק כמט
בע כסף חדשה.

— אני רוצה להקיא, — אמר
עוזי.

— שתית? — שאל גד.
עוזי נענע בראשו לשלילה.
— עשיתי דברים איומים, —
אמר. — אינני יודע איך אוכל
לסלוח לעצמי...

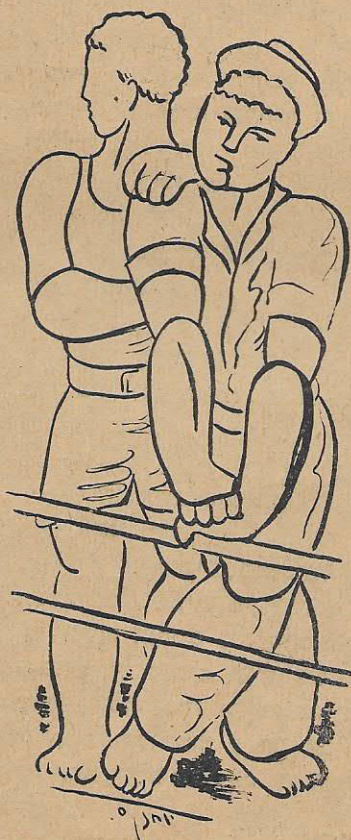
— אל תהיה ילד.
שתקו. עוזי הסתכל במים הכהים.
— הבט! — אמר. — כלב טבע.
— כן, ראיתי.
— הגד, גד, שתית פעם כל מיני

משקאות, ואחר-כך, כשהתערבבו
לך בקיבה...

— כן, אני יודע.
— זו הרגשה איומה. אינני מבין
איך יש אנשים הנהנים מזה.
— אתה מתכוון לבוב?

— בוב אינו נהנה. הוא רק
משחק תפקיד של "בן חיל".
— איפה הייתם?

— במין "בר" קטן. היה שם
עדר שלם של נשים. לא שמתי לב.
אף פעם אינני שם לב לבחורות
כאלו. גועל נפש. ובוב מזמין משקה.
"שתה!" אומר הוא, "שתה ונראה
אם גבר אתה או שק בלה של
סמרטוטים". גד, מדוע אני טפש
כזה? מדוע פחדתי שילעג לי אם
לא אשתה? שתיתי. אינני זוכר מה
עשיתי, מה אמרתי. אני זוכר רק

שהיה שמח מאד, וכולם צחקו. גד,
אתה אינך צוחק לי? אין לי נסיון
כמו לכם. רציתי רק לראות, לא
יותר...

— כן, אני מבין.

— אחר-כך נטפלה אלי איוו
בחורונת. אינני יודע מה פטפטה.
אבל היה חם להחריד. גד, אתה
לא תספר לאף אחד? אני לא
רציתי, אבל הייתי שכור כל-כך.
— אתה לא מוכרח לספר לי, —
אמר גד.

— אין דבר. לא איכפת לי שתדע.
היה חם כל-כך, ונדפן ממנה ריחות.
לא איכפת לי שתלעג לי. פתאום
חבקה אותי ובקשה ממני כסף.
תקף אותי גועל. נתתי לה כמה
שבקשה, וברחתי. כשם שבורחים
מן המגפה. בוב פגש אותי בדרך
לנמל.

— אתה עושה מזה טראגדיה,
ולמעשה זה לא נורא. — ניסה גד
לנחמה.

— אל תגיד לי. אני חבר קיבוץ.
היו לי דעות משלי בענינים אלה.
אמרתי שאדם צריך לראות הכל,
וחייב להכיר דבר בטרם יבז לו.
ועכשיו אני אוכל את עצמי ממש.
למה הלכתי? אני פוחד.

— פוחד?

— מה יגידו החברים אם ידעו
ש... מה אפשר לעשות?

— הוי, עוזי, אל תהיה בהמה!
מה עשית? עשית מה שחשבת
לנכון. אף אחד מן החברים לא יגיד
מלה.

— שמע לי, גד. אני מכיר אותם.
הם מערעבים את ה"ציונות" בעניני
מוסר. הם חושבים שאדם אינו יכול
להיות חבר בקיבוץ אם ביקר אצל
נשים. אני זוכר איך דברו כשחזרו
החיילים מאירופה. הם יגידו שזוהי
הוכחה עד כמה חלש-אופי אני.
— עוזי, מה אתה? אשה? אינך

יכול לסבול, לך ותלה את עצמך על התורן.

— באמת, אני קרוב לזה.

— אם כן, למה אתה מבזז זמן? עוזי פנה ללכת. במרחק כמה

צעדים, עמד.

— גם אתה נגדי — אמר —

חשבתי שאתך לפחות אפשר לדבר...

— לך לישון. בשבע אני מעיר

אתכם.

— אינך כועס עלי, גד?

— לך לישון. אתה שכור.

— לא באשמת. לא רציתי

לשתות...

— לך לישון!

עוזי צעד מספר צעדים, אחר

הרכין ראשו מעבר למעקה והקיא. שעה ארוכה עמד רכון כשכתפיו רוטטות. ידו משהה את מצחו בתנועה עצבנית.

— נו, איך אתה מרגיש עכשיו? — שאל גד.

עוזי הסתלק מבלי לענות.

אחר היו שעות של דומיה נוקבת. גד טייל ארוכות הלוך וחזור, הכריח את כוחו לשנן שירים ארוכים כדי לא להרדם. הזמן התמהמה עד בוש, והעינים כמעט שנעצמו מאליהן.

מעל לגבעות החורירו השמים והלכו. יום חדש עמד להיולד. גד נכנס למדור המלחים. החברים שכבו איש במטתו, נושמים בכב-

דות. מצחו של בוב כוסה זיעה. אך פניו היו שלווים. עוזי ישן מתוך מאמץ, אצבעותיו מקומצות באגרר פים, וקמטי מצחו העמיקו יותר מכרגיל.

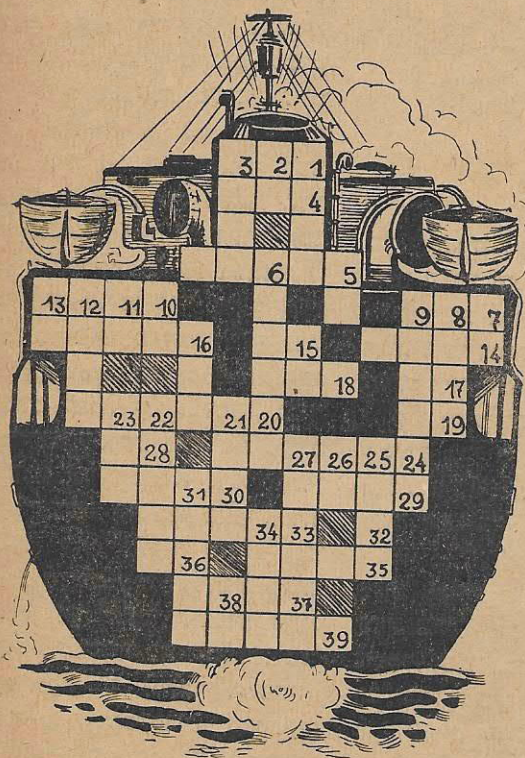
גד הסתכל בשעונו, ויצא החוצה. הלילה נעלם. המים היו שקטים. כמקודם, ושלוליות שמן נראו בהם. עוד מעט תעלה השמש, וכתמים אלה יתנצצו בכל צבעי הקשת.

עיניו של גד נתקלו בגוית הכלב הצפה במים. לרגע נדמה לו כאילו חשפה הנבלה שניה בלעג ציני. גד רקק לתוך המים. — נבילה מסריחה! — אמר בקול.

יוש

תשבץ הצי

ערך: אחי-ישראל

מימין לשמאל:

1. צמח רך; 4. כוב; 5. רשת דייגים; 7. חג החרות;
10. מכשיר לדרבון בקר; 14. צבאי; 15. נרדם; 16. נער מאומץ;
17. טובעני; 18. טקס ליל פסח; 19. ... לחמא עינא;
20. עוף ביתי; 24. מין אבנים יקרות; 28. ראשי תבות בראשי תבות; 29. דאבן; 30. ארים את קולי;
33. פרחו גדלו; 35. אפן הליכה; 36. מטבע יפאני;
37. ציה; 39. הובלה.

מלמעלה למטה:

1. מקיף, טובב; 2. מצפה את הקיר; 3. עשר שנים;
5. כרע, נפל; 6. תורנותי; 7. מוקש; 8. כלי שיט קטן;
9. עניים; 10. ארנוניה; 11. אם; 12. יצירה; 13. מספיק;
15. חומת מים; 16. סף החלון; 21. כדלקמן (הפוך);
22. פחת; 23. סכום שנות שרות; 25. קובץ פיוטים לליל הסדר; 26. ישן; 31. אגירה; 34. לשוא; 38. פת.

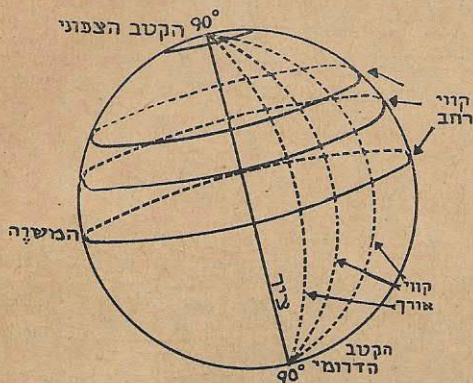
כזאי לצאת...

איך יקבע רב החובל את מקום אניתו בלב הים?

שבו מסתובב המחוג על פני לוח מספרים קבוע ועומד מסתובבים בשעוננו „הטבעי“ המספרים, היינו הכדור עם המרידיאנות, ואילו ה- מחוג-השמש — קבוע ועומד. סייבוב „שלם“ נמשך 24 שעות במשך הזמן הזה עוברות מול השמש 360 המרידיאנות, היינו 360:24 או 15

ככל שמתרחקים מהמשווה, מתקבל מעגל רחב בעל היקף קטן יור. המעגלים הצפוניים מסומנים לפי הסדר במספרים 3,2,1 וכולי עד 90, וכן הדרומיים. החלוקה היא לפי שיטת המעלות, ולכן מחלקים כל מעלה גם ל-60 דקות וכל דקה ל-60 שניות. בעזרת ה„רשת“ הזאת אפ-

לשם התמצאות על פני כדור הארץ גם במקומות החסרים ציוני מקום קבועים, כגון בלב האוקיינוס או בשימון, משתמשים כידוע, ב- קווי האורך והרוחב הגיאוגרפיים, הנראים על פני כל גלובוס ומפה. תווים אלה דמיוניים הם, ולהלכה קל לקבלם בעזרת חוג המשווה ושני הקטבים בדרך זו: נחלק את מעגל קו המשווה ל-360 חלקים שווים, דרך כל נקודת חלוקה נעביר על פני הכדור חצי מעגל הגובל בשני הקטבים ונקבל 360 קוי אורך, ה- נקראים גם מרידיאנות (ציור 1). לפי הסכם בינלאומי מסמנים את המרידיאנה, העוברת דרך מצפה ה- כוכבים בגריניץ, בקרבת לונדון, ב-0, ואת האחרות מערבה ממנה במספרים, 1, 2, 3... וכולי עד 180. אלה הם קווי האורך המע- רביים. גם את הקוים מזרחה לגרי- ניץ מסמנים. אלה הם הקוים המז- רחיים. המרידיאנה 180 משותפת ל- שני הסוגים. כל קווי האורך שווים בארכם ושיעורם חצי היקף כדור הארץ, כלומר בערך 20.000 ק"מ. לשם קבלת קוי הרוחב, נבחר במרידיאנה אחת, נסמן את נקודת חיתוכה עם המשווה ב-0, ונחלק את המחצית, הנמצאת בחצי הכדור הצפוני ל-90 חלקים שווים. וכן נעשה גם במחצית הדרומית. ועתה נעביר דרך כל נקודת חלוקה מעגל המקביל למשווה. כך נקבל 180 מע- גלים מקבילים (מלבד המשווה), שנים אלה שבקטבים מצטמצמים לנקודות; המרחב בין מעגל ל- מעגל הוא 180: 20.000 כלומר 111 ק"מ בערך.

ציור 1

מרידיאנות בכל שעה, או מרידיאנה אחת בכל 4 דקות. בשעה שהמרי- דיאנה המסומנת במספר אפס (העזר ברת דרך גריניץ) עומדת מול ה- שמש, הרי שם צהריים, היינו השעה ה-12, ואילו על המרידיאנה מספר 15 שממערב לה, השעה 11 ועל המרידיאנה ה-15 שממזרח לגריניץ השעה היא 13.

לפיכך מכון רב החובל לפני הפ- לגתו את הכרונומטר לשעת גרי- ניץ; דבר זה ניתן ליעשות בעז- רת לוחות מוכנים מראש, הקבועים בכל נמל ונמל. בלוחות אלה מחו- לקת היממה לא לפעמים 12, אלא ל-24 שעות (ראה לוח בסוף המאמר). השעה המתאימה ביותר לקביעת האורך הגיאוגרפי היא שעת הצה-

שר להתאים לכל נקודה שעל פני כדור הארץ מעגל-אורך מסויים ו- מעגל רוחב מסויים. כל זה להלכה, אולם אינו דומה גלובוס הלימודים לכדור הארץ, ואיך יקבע רב החובל, למשל, את מקום אניתו בלב האר- קינוס? במלים אחרות: איך נוכל לקבוע את קווי האורך והרוחב של מקום מסויים?

האורך והרוחב הגיאוגרפי של מקום מסויים נקבעים בעזרת שני שעונים מדויקים: האחד הוא כרו- נומטר, שעון מדויק ביותר שכל רב חובל מצויד בו. השני מדויק עוד יותר: כדור הארץ ושמשו. ב„שעון טבעי“ זה המרידיאנות ה- מסומנות הן הספרות והשמש הוא המחוג היחיד. בניגוד לכרונומטר,

מכיון שכוכבי השבת אינם משי-
נים את מקומם על כיפת השמים
לכן מי שבקי במפת השמים ובסדר
תנועות כדור הארץ יכול להשתמש
בכל כוכב שבת, אם כוכב הצפון
אינו נראה לו.

השימוש בשמש ככוכב שבת מסוֹר
בך למדי כי יש להתחשת בתנודות
המדומות השנתיות של השמש
מעל לקו המשווה ובכל יום יִשׁ-
תנה גובה השמש ביחס למקום
מסוים.

כיום סודרו טבלאות המראות את גובה השמש ממקום מסוים בכל יום מימות השנה ובעזרתן אפשר למצוא לפי גובה השמש והתאריך את הרוחב הדרוש.

א. שינפלד

(„הטכנאי הצעיר“)

שעת הצהריים לפני שש שעות ורבע,
אנו נמצאים איפוא, מערבית לה
ומספר המעלות שאנו רחוקים ממנה
הוא 6X15 ועוד 15/4 כלומר $83^{\circ}\frac{3}{4}$
או $83^{\circ}45'$.

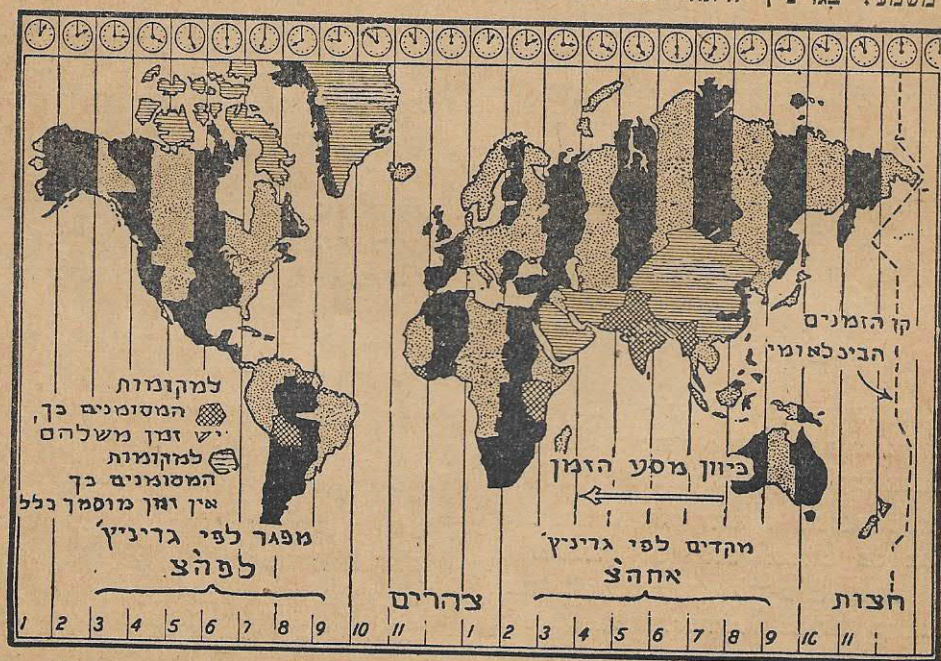
לולא השתמשנו בלוח ספרות בן 24 שעות במחזור אחד, לא היינו יכולים לקבוע בדוגמה א) למשל, אם בגריניץ' תהא שעת הצהרים כעבור 4.20 שעות או 16.20 שעות. את התצפית למציאת הרוחב ה"גיאוגרפי נוח לערוך בלילה, כי אז אפשר להיעזר בכוכב הצפון.

לשם מציאת הרוחב הגיאוגרפי
מספיק למצוא את גובהו של כוכב
הצפון במקום הנתון. את הגובה
הזה קל למצוא בעזרת מכשיר ה־
נקרא תיאודוליט. המכשיר מורכב
ממעגל מאונך, המחולק למעלות
ודקות בדומה למד־זווית. במרכזו
אפשר לסובב על ציר מאוזן משק־
פת צרה. מסובבים את המשקפת עד
שהכוכב נראה דרכה ורואים על
המדויות את מספר המעלות בין

רים המקומית, כי אותה קל למצוא
בדייקנות המניחה את הדעת, גם
בלי מכלירים מסובכים (מספיק
מוט). ההפרש בין שעת הצהרים
המקומית לבין השעה שהכרונו
מטר מראה מגלה את האורך הגיאוגרפי של מקום התצפית. והרי שתי
דוגמאות:

(א) בשעת הצהרים במקום התצפית מראה הכרונומטר את השעה 7.20 פירושו של דבר: בגריניץ' תהא שעת הצהרים רק בעוד 4 שעות ו־40 דקה, הארץ מסתובבת בכיוון הפוך לתנועה המדומה של השמש, כלומר כדור הארץ מסתובב ממערב למזרח. ואם בגריניץ' עדיין לפני הצהרים הרי שמקום ה־תצפית הוא מזרחית לגריניץ'. ב־4 שעות ו־40 דקה יעבור כדור אר־צנו 4x15 ועוד 4/40 ובס"ה 70 מעלות. מכאן שאנו על קו האורך ה־70 מזרחית לגריניץ'.

(ב) הכרונומטר מראה 18.15 בעת
ההצפית. משמע: בגריניץ' היתה

חלוקת כדור הארץ ל-24 אזורים (כל אחד 15 מעלות), שנעשתה בשנת 1884.

אמנים ואמנות בחיל הים

באחד הגליונות האחרונים של „חיל-הים” קראתי דברים על יחסו החיובי של החייל לאמנות ולאמנים שבתוכו.

אני מועסק בנגריה של מספנת חיל הים. יחד אתי עובד בחור שיש לו זיקה למלאכת גילוף-עץ. בכל עת פנאי: בהפסקת הצהריים או בשעות הערב, הוא מתמסר לאמנות זו. בזמן האחרון הוא סיים עבודת גילוף מצוינת — שני המרגלים. הנושאים את אשכול הענבים במוט בשנים.

מצוי כאן אתנו בחור אחר המתעסק בציור ובעיקר בעבודת חימר.

מתוך דבריהם של הללו נתברר, כי הם היו מאד מעוניינים בזמן מועט שיוקצב להם לצורך התמסרות ליצירה.

בקשר לאמור לעיל, האם אין זה מן הראוי לאפשר לאנשים הללו, לזכות בקורטוב מאותו יחס שעליו דובר?

זאת ועוד. על אחת האניות מצוי סמל-תרבות, המתעסק בציור, ראיתי את ציוריו, ובלי להתעכב על הצד האמנותי שבהם, נוכחתי כי הם מבוצעים על נייר גרוע ובחמרים גרועים. „אין לי כסף”, ענה לי הצייר על שאלתי...

סבורני, שיש לכלול את הלה ואת הדומים לו, באותן תכניות „לפתוח-האמנות”, שבחלקן בוצעו בשעתו בקשר לאחד מאמנינו.

עוד בקשר לפינת המלח

בחוברת האחרונה של חיל-הים, קראתי את מכתבו של פר. המדבר על הצרך שבקיום „פנת מלח” בשדור העברי.

ברצוני להעיר כאן כי, רעיון זה אינו חדש. בשעתו, בימי מלחמת העולם האחרונה, שודרה מתחנת ירושלים, בתכנית המדור העברי, פנת-מלח שמיועדת היתה לבחורינו ב„צי הוד מלכותו”... השידורים לא הצליחו לבטא את ההוי הימי של המלח העברי, ולכן גם נפסקו מהר.

קיומו של חיל הים יצר את ההוי. לחיל גם הכלים

הדרושים להעלאת ההוי. קיימת להקה ימית ותזמורת לידה, שביכלתם להנעים למלח על הים, שעת הקשבה של קורת-רוח ועניין.

באשר לאפי השדור ולבחירת חלקיו — אלו תפקידיה של מחלקת התרבות. מאלפת ביותר תהיה עריכת התחרות בין אנשי החיל על נושא של כתיבת מערכון שיהיה מיועד לשדור.

הפנה תשדור ממועדון השיטות שבנמל. מצוי כאן אולם בן 200 מקומות ובמה. השדורים הבאים יכולים להערך גם במחנות אחרים של חיל-הים.

השדור, כפי שאני מתאר לעצמי, צריך, כמובן, לבטא את חיי הים בצורה קלה ומשעשעת. מטרת הפנה היא: העלאת החוויה תוך כדי שעשוע ועניין. ותהי זו למלח ד”ש חיה מן הארץ.

לשם העלאת רמת המפעל המוצע, מן הראוי לשתף בו גורמים אחרים הקשורים לי, כגון: המוסד לעליה; מוסד הדיג והחבל-הימי-לישראל.

מטרת המפעל היא, איפוא, נוסף על הקווים שהותוו לעיל, התחדות רעיון הים בקרב החוגים הרחבים ביישוב.

אני פונה אל צבור הימאים לתת את ידם להקמת מפעל „פנת-המלח”, ולהביע את חוות דעתם בקשר לתכניות הביצוע.

מי זכה בהן?

עורך נכבד!

אני משתייך לפלוגת המטה. לרגלי תפקידי אני נמצא תמיד בעיר וכמעט שאיני מזדמן למחנה פלוגת המטה.

לפני כשבוע באתי אל האפסנאי במחנה, כדי לקבל ממנו את מנת הסיגריות המגיעת לי עבור חמשת השבועות האחרונים. והנה, להפתעתי הרבה, נודע לי כי הסיגריות „הוחרמו”... כלומר, היות ולא נטלתין למועד מדי שבוע בשבוע, שוב איני יכול לקבלן.

ראשית, חקרתי ולא מצאתי כל הוראה, או תקנה, שלפיה מאבד מלח את מנת הסיגריות השבועית שלו, באם הוא מאחר לבוא לקבל אותה.

ושנית, והפעם השאלה מכוונת במפגיע אל האפסנאות: יתכן שאני אשלים עם אבדן 350 הסיגריות (שמוזמנים לרכישתם אינם מיותרים בכיסי...), אולם אני דורש, ואעמוד על כך בכל תוקף, לדעת מי האדם שזוכה במנה המגיעת לי שהפסדתיה?

ישראל

חדשות מאולס הצי

מעיל גשם, איך?

חיילי הים האמריקאים אינם רשאים ללבוש מעילי-גשם, אפילו במזג-האוויר הגרוע ביותר.

אכן, יש להם מעילי-גשם טובים מאד — אך בשביל מטרות צבאיות בלבד. מעילים אלה הם ירוקים, רחבים, כבדים; ושום בחור, היוצא העירה לבלות שעות מספר בחברת מכריו או מכירותיו, אינו מעיז לקחת עמו מעיל-גשם מסוג זה. ומעיל גשם מסוג זה אסור ללבוש.

הדבר עורר מחאה נמרצת מצד אחד מחיילי הצי, שכתב על כך לעתון הרשמי של ה"מארינס": "מזה 173 שנים נשאלת אותה השאלה עצמה — ועדיין אין עליה תשובה!" מתלונן הכותב.

תשובת המערכת היתה כי בחלונות הגבוהים החליטו לעשות משהו לטובת החיילים, היורדים העירה לחופשה. מותר יהיה להם, לפי תכנית חדשה, לקנות מעילי-גשם אלגנטיים יותר במחסני-ההלבשה של הצי, במחיר נח לכל נפש. יהיו אלה מעילים הדומים בכל למעילי הקצינים — מחוץ לכתפיות.

הפולנים בונים אניות

הפולנים בונים אניות במספנותיהם — ובונים במהירות, חודיע לא מזמן הנספח הימי של הצירות הפולנית בארצות-הברית. בשנה הנוכחית צריכות להכנס לשרות עשרים ושלוש אניות גדולות, המסוגלות לעבור את האוקינוס, וארבע

עשרה ספינות-גרר בשביל הנמלים. המדובר הוא באניות הצי המסחרי. תכנית הרחבת הצי המסחרי וברי סוס ושיפור שרותי-הדייג הפולני תעלה לאוצר הפולני 65.800.000 דולר במשך שנה אחת. כן כלול בתקציב זה זקצבה להרחבתו ושיפורם של הנמלים על הים הבלטי. הפולנים בונים נושאות-פחם במספנת גדאנסק (דנציג). ספינות אלו, שארכן 260 רגל ורחבן במרכזן 37½ רגל, מיועדות להעברת פחם פולני לארצות הסקנדינביות, ול-הבאת עפרות-ברזל מחצי האי הסקנדינבי לפולין.

פולין עמדה, כמו כן, לקנות בחוץ-לארץ תשע אניות-משא מסוג גים שונים בשביל המסחר בים הבלטי, ושתי אניות-מנוע בשביל סחרה בים התיכון. פולין זקוקה, כמו כן, לארבע אניות-משא גדולות בשביל סחרה מעבר לאוקינוס, וכן שתי אניות-נפט. אניות אלו תפלגנה בשרות "גדיניה-אמריקה ליין".

קצה של "טירפיץ"

שלדת "טירפיץ", אנית-הקרב

הנשק הפורץ של אביא-ת"א

צ'רלי ורכבו

הגרמנית שטובעה בקרבת טרומזו (נורבגיה) על-ידי חילי-האוויר הבריטי, נמכרה על-ידי השלטונות הנורבגיים לחברה פרטית על מנת לפרקה לגרוטאות.

תחילה חשבו למשוך את הספינה לנמל גדול, אך נתברר כי הדבר היה כרוך בקשיים טכניים עצומים והיה עולה בסכומים יותר מדי גדולים. לעומת זאת הוחלט לפרק את "טיר-פיץ" במקום שנפגעה, ולמכור את החלקים השונים למי שירבה במחיר.

מניחים, כי 30.000 טונות גרוטאות ברזל אפשר יהיה לנצל מתוך גופתה של "טירפיץ".

מהר יותר מן הקול

רוח-פרצים, שמהירותה עולה על 3.960 מילין לשעה נוצרה באופן מלאכותי במנהרת-רוחות שנבנתה, לשם ניסויים, במעבדה אחת בוייט-אוק (ארצות-הברית). מהירות זו עולה פי-חמשה על מהירות הקול.

בסיונות אלה — המסתמכים, אגב, על מכשירים שנתפסו אצל הגרמנים אחרי תום המלחמה — חשובים מאד לשם קביעת דרכם של פגזים הנפלטים במהירות העולה פי כמה על המהירות הרגילה בכלי-הנשק המקובלים כיום.

אניות ללא אנשים

אניות ללא אנשים, רובוטים ענקיים ממולאים חמרי-נפץ ומוגרים עים בראדיו — זו היתה אחת מתכ-

רק ארבעה מקרים של "עצבים" (קרי: מריבות) בין המלחים במשך כל הנסיעה.

תחנת-הרוח קמה לתחיה

תחנת-הרוח הישנה-נושנה, שנות רה, לכאורה, רק בתמונות הולנדיות, קמה עתה לתחיה בארצות-הברית — אבל לשם מטרה אחרת לגמרי.

גפיי-הרוח מניעים מכונת-חשמל, המספקת זרם למכשירים הבנויים על-יסוד התגליות האחרונות בשטח האלקטרוניקה. הללו מסודרים כך שהם מודדים באופן אוטומטי את תנאי מזג-האוויר: חום, רטיבות, כוון הרוח, וכל יתר התופעות הדרושות להם, לאנשי המטראולוגיה, לשם קביעת מפות מזג-האוויר והערכת סכויי מזג-האוויר להבא. ולא זו בלבד שתחנת-רוח זו עורכת תצפיות באופן אוטומטי — היא משדרת באופן אוטומטי את כל הידיעות הללו במכשיר-אלחוט הקבוע בתוכה.

היתה כה חזקה והגלים כה גבוהים שהצוללת נטתה לצדדים עד חמש-עשרה מעלות מתחת לפני המים. הערפל כיסה את האופק, וקשה היה לקבוע את מקום המצאה של הספינה. הים היה "מבהיל", אמר לויטננט דוידסון לעתונאים, כשחזרה "אמב"ש" בשלום לאנגליה.

שבעה קצינים ו-58 מלחים הוו את הצוות של "אמב"ש". זהו, בערך, הצוות הרגיל של צוללת מסוג זה. כולם הוסיפו במשקל כארבעה קילו בזמן נסיעתם לקוטב הצפוני. אשמה בכך, כמובן, התזונה של משרתי הצוללות, הכוללת ביצים, עופות קפואים ובשר. לא היה כל צורך להשתמש בטבליות הויטמינים, ש"הוכנו" בתדרו של הרופא. אחרי הסערה הגדולה נוצר קושי בלתי צפוי מראש: כל כלי-החרס שב-ספינה נשברו. אולם תיאבונם של המלחים לא ירד.

בימים שהים היה שקט, הוצגו בפני הצוות סרטים אמריקאיים, נערכו קונצרטים מעל גבי תקליטים והרצאות מפי רב-החובלים. בגלל ה"שנוקל" מותר היה לעשן, והיו

ביות היצור של מיניסטריון הצי האמריקאי סמוך לסוף מלחמת-העולם השנייה.

ספינות אלו, שהלכו ונבנו כבר במספנות האמריקאיות, רצו להשתמש כדי לשבור את חומת-המגן של הופי יפאן. ספינה כזאת, אילו התקרבה לקיר של מבצר ימי, היתה הורסת בהתפוצצותה חומות גבוהות וחזקות.

אולם הפצצה האטומית הקדימה, והיפאנים נכנעו בטרם היה סיפק לנסות הלכה למעשה את ההמצאה החדשה.

"אמב"ש"

"אמב"ש" היא צוללת בריטית חדישה, 287 רגל ארכה, כ-1,200 טונות בית-קבולה, שערכה הפלגת-נסיון במימי האוקיינוס הארקטי הצפוני כדי לבחון את השפעת הטמפרטורות הנמוכות על אנשים וכלים. הרופא הצבאי, לויטננט-קומנדר וו. מ. דוידסון, נמצא בין אנשי הצוות, כדי לרשום את מה שיראה מהשפעת האקלים על האנשים. הוא ערך, זמן מה לפני כן, הפלגת-נסיון דומה, בצוללת דומה ("אליאנס" היה שמה), שנערכה למים הטרופיים בקרבת איי הודו המערבית. אולם הפעם היה עליו להתעטף בפרוות.

"אמב"ש" מצוידת ב"שנוקל", זו ההמצאה הגרמנית ל"נשימה מלאכותית של צוללות" שבנות-הברית הן שניצלו אותה. היא הגיעה בשלום באוקיינוס הארקטי, לסביבה שבה מתכסים המים בשכבת קרח עבה. שם התחוללה סערה מתחת לפני המים והצוללת מוכ-רחת היתה לעלות. גם כאן לא היתה ההפלגה נעימה כל עיקר: הרוח

חיל הים והחבל הימי לישראל

(אומרים שגם גדולים וטובים אינם מבחינים בין שניהם)

אדוני, לא רוצים לתת כסף בשבילכם...

אורים אחרונים

את הפסח בחוג משפחתם ויעשוהו על פני ספינות בלב ים. וברכה מיוחדת לימאים שבעצם ימי הפסח יובילו לחיי הארץ אחים-עולים מכל קצוי תבל. וברכת נוחם ועידוד נשלח לכל בית יהודי שיעלה בחג החרות זכר בן או אה שנפל במערכה על החרות. יבורך חג החרות ויבורכו כל חוגגיו.

א. בפרוס חג החרות

את טעמו האמיתי של חג החרות נחוש רק בפסח השתא. הפסוק הידוע „לאחר אלפיים שנות גלות“ „נשתפשף“ כהלכה בזמן האחרון מרוב שימוש, ובכל זאת — אין לעקוף אותו הפעם. דומה, כי כל ההגדה של פסח טעונה „עיבוד“ מחדש, המושגים שלנו על חרות קבלו משמעות חדשה וספורי יציאת מצרים אף הם נתיישנו כהלכה.

כי חג החרות הראשון במדינת ישראל יוחג השנה מתוך נשימת רווחה של כל בית ישראל בכל אתר ואתר. יתכן, כי ה„שולחן הערוך“ לא יהיה ערוך דוקא ברוב פאר, יתכן כי לא יפארוהו כמה וכמה מאכלים מסורתיים, אך הן זה טעמה האמיתי של חרות. בסבל היא נקנית, בויתורים היא נקנית, בקרבן היא נקנית. אי אפשר שנשכח את קרבת חרותנו, אי אפשר שנתעלם מהם ביום חול וביום חג. את מצוות „ושמחת בחגך“ לא נקיים השנה במשמעותה הרגילה, כי על ראש שמחתנו נעלה גם הפעם את הנעדרים, שבדמם נתקדשה וחושלה חרותנו. כי הלא זה טריים בזכרוננו ימי פסח אשתקד. בפרוס חג הפסח של אשתקד שוחררה העיר חיפה ע"י מגיניה הנאמנים, והידיעה עשתה לה כנפים בכל העולם ותעורר תמיהה בלב רבים, איבה בלב שונאים ותקוה לזהות בלב כל יידי. אכן, רק המקוים לא נתאכזבו. ובפרוס פסח השתא עומדת עצרת או"מ לקבל את ישראל כבת שוות-זכויות למשפחת העמים הגדולה. ויש טעם רב לחזור ולשנן בערב חג החרות את הקשר בין מאורע ערב פסח דאשתקד ובין המאורע של ערב פסח השתא. אך מבצע החרות שלנו ראשיתו ומקורו בימי גלות ראשונים, בספורי הגדה של פסח ויציאת מצרים, בכסופי חרות וחיוק למלחמה על חרות שטופחו בעמנו מדור דור. אז — ראשית המבצע. עתה — סופו. בשבתנו לסדר של פסח נתן כבוד ויקר לכל שנתנו יד למבצע זה מדור דור ונראה את כל החוליות בשרשרת הארוכה של „יציאת מצרים“ בכל דור ודור.

ונשלח ברכה ביום זה לכל יורדי הים שלא יחוגו

ב. נהדק את החגורה ונחזיק מעמד!

רואי שחורות עתידים להתבדות גם הפעם. תחילה ציפו הם לשלוננו בחזית הקרבות, עתה סמוך לבם ובטוח, כי נכשל במערכה הכלכלית. תחילה אמרו: מה לישראל ולמלחמה? עם שלא לחם כבר מאות בשנים, עם שאין לו מסורת מלחמה — לא ימלט מגור דינם וחרבם של שבעה עמים, וסופו — כליון. עתה אומרים ומבשרים הם, העורבים השחורים הללו: הם ניצחו במערכות הקרב, אך סופם לשלון חרוץ במערכות הכלכלה, הם לא יחזיקו מעמד, הם לא יוציאו את שנתם, חוסר עבודה ורעב מתדפקים כבר על שעריהם, מי הם כי יעמדו מול אלה? — — — אכן, כך מבשרים ואומרים העורבים השחורים שבמדינת אלביון ולכן מייחלים שונאי ישראל באשר הם שם. ועתידים הם להתבדות גם הפעם.

כי אם על פי הגיון-הגיונם, הרי מי כמונו מפורסם בעמים כאנשי מסחר וכלכלה, העושים לחם מרות, המתפרנסים זה מזה, המסתגלים לכל מצב, הנבנים מכל מצב. אם על פי הגיון-הגיונם, מי „היהודי הנצחי“, שהפך בעיני עמים ועולם ל„סוחר הנצחי“, עשוי להתגבר על משברים כלכליים ותמורות כלכליות? אם על פי הגיון-הגיונם, מי כישראל שפיתח בקרבו חוש ששי, חוש הערבות ההדדית והעזרה ההדדית, יוכל להחזיק מעמד בכוח אותו חוש ששי? אם על פי הגיון-הגיונם הרי ללחום לא לחמנו מאות בשנים, אך לחיות ולהתקיים ב„נס“ — הרי זה „מקצוענו“, זאת סגולתנו — ומה לכם כי תחוו שחורות?

אכן, לא על פי הגיונם נחתכים ונחרצים הדברים. יש הגיון מיוחד שלנו, ישראלי מובהק, הוא הוא המצווה עלינו ארחות חיים ומלחמה, הוא הוא הכופה עלינו סדרי משטר, והלא הוא — חפץ החיים ויצר הקיום הטבועים עמוק עמוק בלב העם הזה ומכוונים צעדיו.

והגיון זה שלנו מצווה עלינו עתה: להדק את החגורה ולעמוד בגאון גם במערכה הכלכלית, וכשם

ג. עם אילת

„בת נולדה לנו ושמה אילת“; „בן נולד לנו ושמו אילת“; טיול גדול לאילת — מארגנת ועדת התרבות; נוסעים תיירים לאילת; נוסעים חייילים לביקור באילת, ונוסעים הרבה-הרבה ימאים לאילת — — — זו הכרוניקה של הימים האלה. ויפה, יפה מאד. העם חי עם אילת שלו, — אך האמנם כן צריך העם לחיות את ענין אילת?

„אשרי העם יודעי תרועה“ — אין זאת, כי הכוונה אינה אלא לעם הזה, ואכן מרבים אנו להריע ולתקוע בשופרות אילת, אך מה תתן ומה תוסיף התרועה הזאת? „מזל טוב“ להורי כל הילדים שקראו לבניהם או בנותיהם על שם אילת, וכל הכבוד לטיילים ולתיירים המרובים היוצאים לשאוף אויר צח וליהנות מיופיה של אילת — אך כיבוש אילת מחייב למשהו אחר לגמרי, ואל נשכח זאת. עם כיבוש אילת נפתחו אפקים חדשים להתפשטות ישראלית, להפראת ותחיית הגגב. אפקים אלה מחייבים מאמצים חלוציים, תקומת ישובים חדשים בחוף אילת, ובראש וראשונה מחייבים הם את אנשי חיל הים שצריכים להגיע לאילת לא כתיירים לשעה על מנת לחטוף מבט, כי אם על מנת לתקוע יתד במקום, יתד נאמנה. מה יכול לבטא יותר את יחסנו לאילת מאשר עובדת התישבותנו לחופה? התכנית מחכה עוד לגאולה. אל נא ישכחו המתכננים לשתף את חיל הים בביצועה, ואל נא יחמיצו הימאים העברים את ההזדמנות לשתף עצמם בביצוע התכנית.

„הייתי אתמול באילת“ — יבשר ימאי לחברו בקול ששון ותרועה.

„ולשם מה?“ ישאלנו חברו.

ואכן, לשם מה?

שהמערכה הצבאית, בה עמדנו בכבוד, חייבה קרבנות, כן מחייבת גם המערכה הכלכלית.

הדור הזה נושא בעומס עצום וכל בן-הדור הזה חייב להטות שכם. „שא נא, חבר, גורל עמך“ — אומר אחד השירים המהלכים בארץ — וצריך לשאת. מוכרחים לשאת! כל עם אחר במצבנו היה מזמן מפסיק כל הגירה לארצו, ואילו אנחנו, בראש שאיפך תינו עתה — קבוץ גלויות. שערי ארצנו פתוחים לרווחה. אלפי עולים מגיעים מדי חודש. 100.000 עולים קלטנו רק במשך 4 חדשים בלבד. הייפלא, כי נאלץ לשאת בסבל? לא נרתענו מכל קרבן בשנת המערכה הצבאית, אבות ואמהות שלחו בניהם לקרב, לא רנן איש, לא נתנו לרוח תבוסנית לחדור לשורות הלוחמים, היתה כל הארץ חזית ויהי כל העם צבא — כך ולא אחרת שומה עלינו גם בשנה זו, שנת המערכה הכלכלית. נתחלק עם פת לחמנו — כי אין ברירה; נתחלק עם עבודתנו — כי אין מקבל באהבה הגבלות וחומרות רבות — כי אין מפלט. אל נשגה ובל נטפח אשליות: שנה קשה תהיה זאת לישראל, אך כל נשכח, כי רק אם השנה תהיה קשה, קשה מאד, אנו פותחים דרך לשנים קלות וטובות. היותור נדרש מכל העם ומכל יחיד. חיטול מותרות, הורדת רמת-החיים, משטר של צנע אמיתי ולא רק צנע למראית עין, הסתפקות במועט — כל אלה הם כלי נשק בטוחים במערכה כלכלית.

אין ספק, כי גם החייל העברי, הימאי העברי, ירגיש באותות הזמן הזה. גם הוא יאלץ להשלים ברבות הימים עם הרבה דברים שאינם נראים לו עתה — נדריך ונחנך את חילנו לקראת הימים הקשים האלה, ישא כל אחד בגאון את גורל עמו, ותהיה הכתף — אחת, גדולה וחזקה.

בשולי החוברת:

צלומים:

שרות מפות וצלומים.

בשער החוברת: ב. כרמי.

בעמוד האחרון: ר. מיהלשטוק.

ציורים:

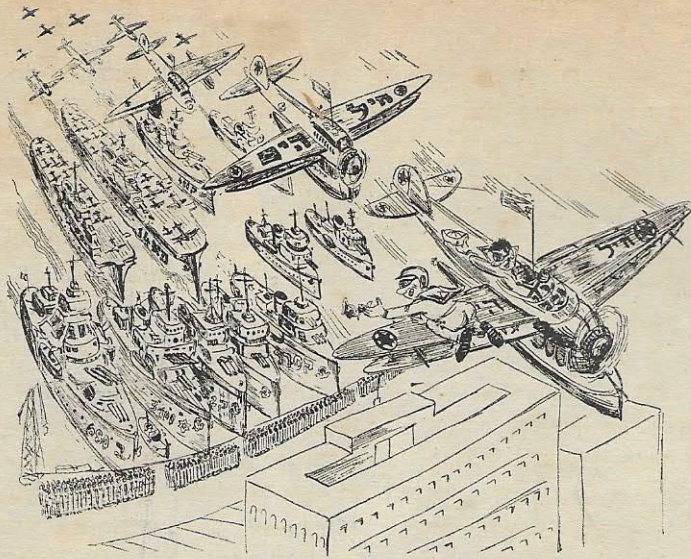
אריה, גלבע, גלעד, סימון.

בעמוד 3 — גלופות „שרות תרבות“.

בעמוד 36-37 — גלופות „הטכנאי הצעיר“.

האחרונים: המחלקה לתרבות במטה חיל הים.

כתבת המערכת: מטה חיל הים — ת"א.

בעיני בעלי הדמיון...

המאבק על דמות החייל ועתידו

...וְיוֹצֵא לְבַדּוֹ!

כך רואים הפסימיסטים שבינינו...

